

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

SUBJEKTÍVNE MORÁLNE ARGUMENTY PRE A PROTI
REGISTROVANÉMU PARTNERSTVU

Diplomová práca

Nitra 2012

Bc. Katarína Panáková

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

SUBJEKTÍVNE MORÁLNE ARGUMENTY PRE A PROTI
REGISTROVANÉMU PARTNERSTVU

Diplomová práca

Študijný program: 2.1.5 etika

Študijný odbor: Aplikovaná etika: etická expertíza a etické poradenstvo

Školiace pracovisko: Katedra aplikovanej etiky

Školiteľ: PhDr. Dagmar Marková, PhD.

Nitra 2012

Bc. Katarína Panáková

Pod'akovanie

Týmto by som chcela veľmi pekne poďakovať svojej školiteľke PhDr. Dagmar Markovej, PhD. za podnetné rady, čas, ktoré mi ochotne poskytla v podobe konzultácií.

ABSTRAKT

PANÁKOVÁ, Katarína: *Subjektívne morálne argumenty pre a proti registrovanému partnerstvu*. [Diplomová práca] / Katarína Panáková – Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Filozofická Fakulta; Katedra všeobecnej a aplikovanej etiky. – Školiteľka: PhDr. Dagmar Marková, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Magister. – Nitra: FF UKF, 2011. 75 s.

Diplomová práca pozostáva z dvoch na seba nadväzujúcich častí – teoretickej časti a prieskumu. V predkladanej diplomovej práci sme sa zaoberali subjektívnymi a morálnymi argumentmi pre a proti registrovanému partnerstvu. Z dostupnej literatúry sme vypracovali teoretickú časť, v ktorej sme rozoberali problematiku homosexuality, postavenie homosexuálov v spoločnosti, vznik homosexuality, pojmy ako gej a lesba ale aj názory spoločnosti na registrované partnerstvá. Prácu dopĺňa zoznam použitej literatúry a prílohy.

Prvá kapitola pojednáva so základnými pojmami, akými sú homosexuál, bisexuál, heterosexuál, proces coming out a typy homosexuality. V druhej kapitole sme rozoberali vznik a históriu homosexuality, pokusy o jej liečbu a spomenuli sme aj gejské a lesbické rodičovstvo. V kapitole tretej sme už riešili konkrétne problematiku registrovaných partnerstiev, spomenuli sme špecifiká takýchto vzťahov a taktiež sme rozoberali argumenty hovoriace za tento jav a samozrejme aj argumenty, ktoré sú proti registrovaným partnerstvám. Štvrtá kapitola obsahuje etické aspekty registrovaného partnerstva, kde sme sa snažili registrované partnerstvá popísať vzhľadom na ľudské práva a slobody a taktiež etické hodnoty a normy.

Druhú časť našej práce tvorí interpretácia a analýza nami realizovaného prieskumu prostredníctvom dotazníka, ktorý vyplnilo 200 respondentov/tiek mladšieho a stredného dospelého veku. V našom prieskume možno badať rozdielne názory na homosexuálne orientovaných ľudí, ako aj na registrované partnerstvá, či výchovu detí homosexuálnymi rodičmi.

Kľúčové slová: Registrované partnerstvo. Postoje. Morálne aspekty. Etické aspekty. Homosexualita. Ľudské práva. Homofóbia. Homosexuálne rodičovstvo.

ABSTRACT

PANÁKOVÁ, Katarína: Subjective moral arguments for and against registered partnership. [Diploma work] / Katarína Panáková – The University of Constantine of Philosopher in Nitra. Faculty of Arts; Department of General and Applied Ethics. Adviser: PhDr. Dagmar Marková, PhD. Degree of professional qualification: Master. – Nitra: FF UKF, 2012. 75 p.

Diploma work includes two interlocking parts – the theoretical one and the research. In diploma work we concerned with the subjective and moral arguments for and against registered partnership. From available literature we have elaborated the theoretical part in which we have mentioned problems with homosexuality, the position of homosexuals in society, the origin of homosexuality, notions like gay and lesbian but also attitudes of society to registered partnership. Our work completes the list of applied literature.

The first chapter deals with general notions like homosexual, bisexual, the coming out process, types of homosexuality. In the second chapter we have dealt with the origin and history of homosexuality, trials to treat it and we have also mentioned gay and lesbian parentage. In the third chapter we have discussed about the concrete problems with registered partnerships, we have mentioned particularities of these relationships and also we have worked with pros and cons of this type of partnerships. The fourth chapter includes ethical aspects of registered partnerships where we have tried to describe the registered partnerships in regard of human rights and freedom and also in regard of ethical values and norms.

The second part of our work composes interpretation and analyse of research which was made by us by means of answer sheet, which was filled in by 200 repliers of younger and middle adult age. In our research can be seen different opinions to homosexual oriented people, registered partnerships whether upbringing children by homosexual parents.

Key words: Registered partnership. Attitude. Moral aspects. Ethical aspects. Homosexuality. Human rights. Homofoby. Homosexual parentage.

ZOZNAM TABULIEK

Tab.1 Rozloženie prieskumného súboru z hľadiska pohlavia	38
Tab. 2 Rozloženie prieskumného súboru z hľadiska veku	39
Tab. 3 Rozloženie prieskumného súboru z hľadiska najvyššie dosiahnutého vzdelania....	39
Tab. 4 Rozloženie prieskumného súboru na základe sexuálnej orientácie	40
Tab. 5 Analýza odpovedí na otázku: Kde ste sa po prvýkrát stretli s pojmom homosexualita?	42
Tab. 6 Analýza odpovedí na otázku: Mala by podľa Vás verejnosť častejšie diskutovať o homosexualite?	42
Tab. 7 Aritmetický priemer, modus, median a smerodajná odchýlka k otázke č. 2	43
Tab. 8 Analýza odpovedí na otázku: Súhlasíte s tvrdením, že vo Vašom okolí sa nachádzajú homosexuálne orientovaní ľudia?	44
Tab. 9 Aritmetický priemer, modus, median a smerodajná odchýlka k otázke č. 3	44
Tab. 10 Analýza odpovedí na otázku: Vnímate homosexualitu u žien inak ako homosexualitu u mužov?.....	45
Tab. 11 Aritmetický priemer, median, smerodajná odchýlka a modus k otázke č. 4	45
Tab. 12 Analýza odpovedí na otvorenú otázku: Vedeli by ste vysvetliť pojem registrované partnerstvo?	46
Tab. 13 Analýza odpovedí na otvorenú otázku: Ako by ste zareagovali, keby člen Vašej rodiny, prípadne blízky priateľ odhalil svoju homosexuálnu orientáciu?.....	47
Tab. 14 Analýza odpovedí na otvorenú otázku: Kedy sa podľa Vášho názoru človek stáva homosexuálom?.....	48
Tab. 15 Analýza odpovedí na otázku : Súhlasili by ste so schválením homosexuálnych partnerstiev v podobe manželského zväzku?.....	49
Tab. 16 Aritmetický priemer, median, smerodajná odchýlka a modus k otázke č. 8.....	49
Tab. 17 Analýza odpovedí na otvorenú otázku: S akými najčastejšími problémami sa podľa Vás musia homosexuáli vysporiadať v rámci spoločnosti?.....	50
Tab. 18 Analýza odpovedí na otázku: Aké pocity vo Vás vyvolá pohľad na bozkávajúcu sa homosexuálnu dvojicu žien?.....	51
Tab. 19 Analýza odpovedí na otázku: Aké pocity vo Vás vyvolá pohľad na bozkávajúcu sa homosexuálnu dvojicu mužov?.....	52

Tab. 20 Analýza odpovedí na otázku: Aký je Váš názor na možnosť adopcie dieťaťa homosexuálnym párom?.....	53
Tab. 21 Aritmetický priemer, median, smerodajná odchýlka a modus k otázke č.12.....	53
Tab. 22 Analýza odpovedí na otázku: Aký je podľa Vás najväčší rozdiel medzi homosexuálnym a heterosexuálnym partnerstvom?.....	54
Tab. 23 Analýza odpovedí na otázku na otázku: Má podľa Vás výchova homosexuálnym párom vplyv na sexuálnu orientáciu dieťaťa?.....	55
Tab. 24 Analýza odpovedí na otázku? Aké výhody by podľa Vás prinieslo zavedenie zákona o registrovaných partnerstvách?.....	56
Tab. 25 Analýza odpovedí na otázku: Čo podľa Vás z morálneho hľadiska hovorí PRE registrované partnerstvá?.....	57
Tab. 26 Analýza odpovedí na otázku: Čo podľa Vás z morálneho hľadiska hovorí PROTI registrovaným partnerstvám?.....	58

OBSAH

Úvod.....	10
1	Definície základných pojmov.....11
1.1	Pojem homosexualita podľa rôznych autorov a autoriek.....11
1.2	Vymedzenie ostatných základných pojmov.....13
2	LGBTQ v histórii a teóriách.....17
2.1	História homosexuality a LGBTQ.....17
2.2	Príčiny vzniku homosexuality.....19
2.3	Mýty o homosexualite21
2.4	Gejské a lesbické rodičovstvo.....22
3	Špecifiká registrovaného partnerstva.....25
3.1	Registrované partnerstvo.....26
3.1.2	Registrované partnerstvo pre páry osôb rovnakého pohlavia.....27
3.2	Škandinávsky model registrovaného partnerstva.....27
3.3	Výchova detí homosexuálnym párom.....28
3.4	Morálne argumenty pre registrované partnerstvo.....30
3.5	Morálne argumenty proti registrovaným partnerstvám.....30
4	Etické aspekty registrovaného partnerstva.....32
4.1	Dôvody vedúce k potrebe uzákonenia registrovaného partnerstva.....35
4.2	Návrhy v rámci etickej výchovy.....35
5	Prieskum.....37
5.1	Cieľ prieskumu.....37
5.2	Prieskumné otázky.....37
5.3	Metódy prieskumu.....37
5.4	Spracovanie výsledkov prieskumu.....37
5.5	Časový plán a harmonogram prieskumu.....38
5.6	Výber a charakteristika prieskumného súboru.....38

6	Analýza výsledkov prieskumu.....	41
7	Sumarizácia výsledkov prieskumu.....	59
8	Diskusie.....	60
9	Návrhy a odporúčania pre prax.....	62
	Záver.....	63
	Zoznam bibliografických odkazov.....	65
	Prílohy	

ÚVOD

Homosexuálne orientovaní sú tí, o ktorých v dnešnej spoločnosti veľmi často počujeme. Občas sa môžeme stretnúť aj s opovrhovaním, ako by takýto človek bol odlišný, než on sám. Bohužiaľ sa s diskrimináciou a s takýmto správaním môžeme stretnúť aj napriek tomu, že Slovenská republika je demokratickou krajinou, kde by mal mať každý rovnaké ľudské práva a slobody.

Myslím si, že v dnešnej dobe už je len minimum ľudí, ktorí by o registrovanom partnerstve ešte nikdy nepočuli, či dokonca nevedeli, čo sa pod týmto názvom skrýva. Pre moju prácu budú teda relevantné názory ľudí, ktorí sú o tejto problematike aspoň minimálne informovaní a sú teda schopní utvoriť si na ňu názor.

Tému, ktorá sa týka tohto spoločenského fenoménu som si vybrala z dôvodu, že aj v mojom blízkom okolí sa vyskytujú ľudia, ktorí majú homosexuálnu orientáciu a odvetdy sa na týchto ľudí pozerám úplne odlišným pohľadom. Snažila som sa prísť na to a zároveň aj pochopiť, aké dôvody vedú niektorých ľudí k odcudzovaniu homosexuálov, či až nenávisti len na základe ich sexuálnej orientácie. Taktiež mojím cieľom bolo, aby sa takýto ľudia snažili vnímať a pokúsili pochopiť pocity človeka, ktorý to, akým je musí skrývať pred okolím.

Cieľom diplomovej práce je v teoretickej časti urobiť podklad pre náš prieskum a následne v prieskumnej časti zmapovať niektoré subjektívne morálne argumenty a postoje pre a proti registrovanému partnerstvu.

V teoretickej časti som sa zamerala najskôr na vymedzenie základných pojmov, a definícií súvisiacich s danou problematikou, s ktorými som pracovala postupne v práci. Oboznámila som sa s históriou a samotným vznikom homosexuality, procesom coming out a taktiež aká je situácia vo svete, čo sa registrovaných partnerstiev týka.

V empirickej časti som vykonala prieskum, v ktorom som použila kvalitatívnu formu výskumu. V prieskume bolo zapojených 200 respondentov, vo veku 20-35 rokov, z toho bolo 100 žien a 100 mužov.

Moja diplomová práva by mohla poslúžiť verejnosti, ale aj študentom a vytvoriť v nich nový náhľad na fenomén homosexuality. Táto téma je veľmi diskutovanou v súčasnej dobe a možno aj moja práca vyvolá záujem o riešenie danej problematiky. Ja som sa chcela dozvedieť viac, čo sa homosexuality týka a taktiež som sa snažila pochopiť problémy, s ktorými sa takýto ľudia v našej spoločnosti stretávajú. Mojim cieľom bolo vyzdvihnúť túto tému vzhľadom na ľudské práva, o ktorých sa bezpochyby taktiež veľmi často diskutuje.

1 Definície základných pojmov

Pojem homosexualita po prvýkrát použil v roku 1869 K.Bankert. Týmto názvom označil lásku ženy alebo muža k osobe rovnakého pohlavia v jej plnom význame, t. j. tak sexuálnom ako aj emocionálnom. Toto vymedzenie bolo ako prvé celkovo vystihujúce, aj keď často prebiehala tendencia redukovať homosexuálnu len na sexuálnu stránku. Pojmom homosexualita nahradil pojmy ako „sodomia“ alebo „pederastia“ (Bass, E.-Kaufman, 2003, s.24).

1.1 Pojem homosexualita podľa rôznych autorov a autoriek

Homosexualita je sexuálna orientácia na osoby rovnakého pohlavia. U žien sa častejšie hovorí o lesbickej láske. Homosexualitu považujú niektoré smery za vrodenu (objavuje sa aj u niektorých zvierat), iné zas za získanu (vplyvom sociálnych učení, predovšetkým raných sexuálnych a erotických zážitkov). Vylúčené nie sú ani vplyvy stresujúcich zážitkov, ktoré prežíva žena počas tehotenstva, alebo aj vplyv matky v neúplnej rodine alebo matky príliš dominantnej. Ako náhrada sa homosexualita objavuje aj tam, kde nie sú partneri opačného pohlavia k dispozícií (väznice, kasárne, internáty). Homosexuálne osoby môžu mať tendenciu voliť si povolanie, ktoré im umožňuje byť bližšie k osobám rovnakého pohlavia (učiteľstvo, vedenie oddielov mládeže) alebo taktiež umožňujú sociálne prijateľnú formu života bez heterosexuálneho partnera (kňazstvo spojené s celibátom). Hodnotenie homosexuality závisí na kultúre daného miesta a doby. V niektorých kultúrach bola a je homosexualita trestná, inde je zas považovaná za tolerovateľnú. Spoločnosť ovplyvňuje homosexualitu napríklad formami ľudského združovania (napr. mužské skupiny vylučujúce ženský prvok, ako armáda alebo skautské hnutie, skupiny na okraji spoločnosti), zmenami v dobách spoločenských zvrátov a zložitosti definovania pohlavnej role v modernej spoločnosti (Jandourek, 2001, s.99).

„Homosexualitou (homofília, homotropia, homoerotika, u žien lesbická láska) je myslený pohlavný cit orientovaný na osobu rovnakého pohlavia, teda lásku k osobe rovnakého pohlavia. Zatiaľ čo je náklonnosť k rovnakému pohlaviu utváraná u takýchto jedincov sexuálne silnejšie, je pre neho nemožné, aby dokázal nadviazať emocionálne kvalitný a silný vzťah k osobe druhého pohlavia“ (Rotter, 2003, s.95).

Homosexualita bola v posledných kvalifikáciách vyradená zo zoznamu sexuálnych a duševných porúch a ako uvádza Weiss (2002, s. 11), pri úplnom vedomí politických súvislostí tohto kroku. Nejestvuje žiadny dôkaz, že by homosexuálna orientácia bola

v spojení so psychiatrickou patológiou, avšak jej zaradenie medzi poruchy v minulosti umožňovalo právnu a spoločenskú diskrimináciu homosexuálov (Marková, D., 2009).

„O homosexualite hovoríme vtedy, ak sa pohlavná túžba jedinca zameriava výlučne a trvale na partnera rovnakého pohlavia, respektíve keď niekto s takýmito partnermi udržiava pohlavné styky. Podľa tohto homosexuálny je aj človek, ktorý nemal nikdy sexuálny pomer s jedincom rovnakého pohlavia, ale jednoznačne ho to priťahuje a láka (napríklad v jeho predstavách, fantázií sú jeho partnermi jedinci rovnakého pohlavia)“ (Jedličková, 1983, s.158).

Brzek uvádza (1997, s.17) „homosexualita je pomenovanie pre opačnú sexuálnu orientáciu, teda orientáciu na osoby rovnakého pohlavia. Taktiež používa výrazy ako uranizmus, gaystvo, ktorými označuje homosexuálnych mužov, ale používa aj výrazy ako tribadia, lesbizmus, sapfizus, ktoré označujú homosexuálne ženy. Homosexualita sa dotýka ako stránky sexuálnej, tak aj citového života, bolo by však vhodnejšie ale aj presnejšie používať homoerotické zameranie“.

Pojem homosexuál vo veľa ľuďoch vyvoláva predstavu, že sa jedná len o sex. Homosexuálne vzťahy sa však podstatne nelíšia od vzťahov medzi mužom a ženou. Sú plné citov, emócií, žiarlivosti a partnerských radostí i konfliktov (Procházka, 2002, s.7).

Homosexualita býva často definovaná z dvoch pohľadov. Prvá definícia je staršia a je písaná z lekárskeho pohľadu, keď bola homosexualita považovaná za chorobu. Druhá definícia je o niečo mladšia, tá bola pojatá z pohľadu sociálneho. Nositelia homosexuálneho zamerania sú homosexuáli, anglicky gayovia a homosexuálne ženy sú lesby. Homosexualita je záležitosť, ktorá sa dotýka osobne, blízko alebo vzdialene všetkých ľudí. Homosexuálne orientovaných ľudí sa uvádzajú 4% obyvateľstva.

1. Homosexualitou rozumieme trvalú citovú a erotickú preferenciu osôb rovnakého pohlavia. Je to celoživotný, nemenný a nezvolený stav, charakterizovaný tým, že jeho nositeľ je pohlavne priťahovaný a vzrušovaný výlučne osobami rovnakého pohlavia.

2. Homosexualita je geneticky determinovaný celoživotný a nemenný stav libida, pri ktorom jedinec za možnosti slobodnej voľby preferuje za účelom sexuálneho a citového kontaktu objekt rovnakého pohlavia, pričom takto vzniknutý vzťah sa svojou kvalitou v plnej miere vyrovná vzťahu heterosexuálnemu (Janošová, 2000, s.13).

Homosexuál (gay) – definícia tohto pojmu je v literatúre pomerne nejednotná. Silverman (1985) poukazuje na otázku, aké kritérium je optimálne pri posudzovaní toho, kto vlastne je homosexuálom a kto naopak ním nie je. Podľa neho je homosexuálom ten, ktorý sám seba označí za homosexuála. Je homosexuálom ak potvrdí najmä sebe, ale aj

svojmu okoliu: „ Áno, som homosexuál.“ V tomto prípade určenie, či je alebo nie je naozaj homosexuál určuje on sám, na základe svojho subjektívneho presvedčenia.

Stotožňujeme sa s touto ideou, hoci si musíme uvedomiť, že ak sa kladie podstatný dôraz na subjektívne hľadisko jedinca, mohli by nastať problémy pri určovaní ozajstnej orientácie. Musíme vylúčiť prípad, kedy sa jedinec pokúsil nadviazať niekoľko heterosexuálnych vzťahov, ktoré boli neúspešné a následne nadobudol pocit, že je homosexuál. Veľké množstvo homosexuálov je schopných mať aj heterosexuálny pohlavný styk alebo sú aj takí, ktorí svoju homosexualitu pred okolitým svetom dlhodobú skrývajú a nepriznávajú a tým nikdy nezrealizujú svoju preferovanú voľbu.

1.2 Štyri typy homosexuality

V modernej západnej kultúre Plumer (1995) rozlišuje 4 typy homosexuality:

1. prechodné homoerotické prejavy, ktoré nazval nezáväznou formou a ktoré nemajú určujúci vplyv na celkový charakter sexuálneho života jednotlivca – sem patrí napríklad „zamilovanie sa“ do spolužiaka, alebo vzájomná masturbácia v puberte,
2. druhým typom je tzv. situačná homosexualita, s ktorou sa môžeme stretnúť v určitých prostrediach, v ktorých k homosexuálnym stykom dochádza v pravidelných intervaloch, napriek tomu, že ich jedinec neuprednostňuje – napríklad kasárne, väznice a pod., kde sú muži nútení žiť bez ženskej spoločnosti a homosexuálne správanie je akousi náhradou za heterosexuálne styky, než preferovanou formou sexuálneho styku,
3. tretím typom je personalizovaná homosexualita, ktorá sa týka osôb, ktoré sú orientované na osoby rovnakého pohlavia, ale držia sa v úzadí od skupín, ktoré sa ku tejto orientácii verejne hlásia – ich skutočná orientácia zostáva veľmi často utajovaná a skrytá aj pred ich blízkym okolím,
4. posledným typom je homosexualita ako spôsob života a je typická pre jednotlivcov, ktorí sa ku nej verejne prihlásili a nemajú problém so združovaním s osobami s podobnou sexuálnou orientáciou. Takéto osoby sú členmi homosexuálnych subkultúr, ktoré sa vyznačujú svojším životným štýlom. (In: Bianchi, G., 1996, s. 152)

Členovia homosexuálnej komunity nemajú v obľube, ak sa na opis ich osobnosti používa pojem „homosexuál“, pretože sa mnohým zdá príliš „lekársky“ alebo dokonca „urážlivý“. Komunita homosexuálnej komunity mužov viac vyhovuje pomenovanie „gay“, ktoré má anglický pôvod (v preklade, živý, hravý). Existujú aj rozličné degradujúce pomenovania pre túto skupinu (teploš, homoš, buzerant) (Černá, 1995, s.3-4).

Lesba – (z anglického lesbian) – žena, ktorú priťahujú ženy.

Podľa Leonarda Bianchiho ju charakterizujú „štíhle a svalnaté končatiny, úzka panva, ochlpenie na tvári a končatinách, predĺžený a erekcie schopný klitoris. Muž takúto ženu odpudzuje, rada sa oblieka do šiat určených pre mužov, na pohľad vyzerá ako šikovný muž, priťahuje ju iná žena. Býva zvykom, že si podmaní mimoriadne slabý typ ženy, ktorý podľahne jej láske, láske mužatky. Takáto žena navštevuje verejné domy, aby mohla uspokojiť svoju túžbu po ženách. Tá degenerovanejšia z týchto dvoch druhov žien je tá, ktorá je aktívna (In:Fiocchetto, R., 1996, s.185).

W. Hammer definuje tento pojem ako „urninda – nie je citlivá na prítomnosť mužov; od jej vrstovníčok ju odlišuje hrubé, priame až drsné správanie; jej chôdza je rozhodná; používa veľké kroky; jej spôsob vyjadrovania býva úprimný, no pred mužskou spoločnosťou ostych nepozná, skôr by sme u nej mohli badať známky zlostnej červene; svoj talent využíva na formuláciu presných úsudkov; vo svojich myšlienkových postupoch a názoroch dokazuje presnosť myslenia a logiku, čo u krajšieho nebýva až tak častým zvykom (In:Fiocchetto, R., 1996, s.185).

„Heterosexualita – orientácia, v ktorej jedinca priťahujú po stránke citovej ako aj pohlavnej osoby odlišného pohlavia. Heterosexualita býva chápaná ako prirodzená, pevne daná a nemenná kategória, jednoliata a univerzálna. Podľa Richardsona (2003, s.372) privilegovanie heterosexuálnych vzťahov ako základného princípu sociálnych vzťahov, bez ktorého by naša spoločnosť nebola schopná existencie, posilňuje myšlienku, že práve heterosexualita je prapôvodný princíp medziľudských vzťahov“ (Marková, 2007, s.189).

„Heterosexuálna normativita – teória založená na predstave, že jediné normálne sexuálne a partnerské vzťahy a zväzky sú postavené na vzájomnej príťažlivosti osôb opačného pohlavia. Z tohto vyplýva ďalší dôležitý predpoklad a tým je dvojpoohlavnosť (a dvojgenderovosť) – teda že ľudia majú práve jedno z dvoch možných pohlaví, že gender priamo vyplýva z pohlavia a zároveň že túžba po zmene pohlavia, či prezentácií iného genderu, aký bol jedincovi prisúdený na základe jeho biologického pohlavia, je nenormálny, taktiež ako snaha žiť niekde medzi pohlaviami, resp. gendermi.

Tieto tézy zhrňajú Suzanne Kessler a Wendy McKenna (1985) – odvolávajú sa pritom na myšlienky Harolda Garfinkela :

- 1) existujú iba dva gendery
- 2) gender je nemenný – ten, kto je muž, mužom vždy bol a vždy ním bude. To isté platí o ženách
- 3) základným znakom genderu sú genitálie

- 4) výnimky z dvoch gendrov nemusia byť brané vážne – ide buď o vtip, patológiu a pod.
- 5) Nie je možné prejsť z jedného genderu do druhého - s výnimkou zvláštnych príležitostí ako sú karnevaly a rôzne hry
- 6) Každý musí byť klasifikovaný ako príslušník jedného genderu
- 7) Dichotómia muž/žena je prirodzená a existuje bez ohľadu na kritériá tvorené ľuďmi
- 8) Príslušnosť k jednému lebo druhému genderu je prirodzená. Byť mužského alebo ženského pohlavia je nezávislé od rozhodnutia druhých'' (Fafejta, s.51).

„Heterosexizmus – znamená jednoznačné preferovanie heterosexuality a predsudky, či nepriateľstvo voči iným sexuálnym orientáciám'' (Lukšík I. – Supeková, 2003, s.56).

Heterosexizmus si väčšina z nás ani nemusí uvedomovať. Je spoločensky akceptovateľnou formou diskriminácie, zvyčajne je úplne automatický a samozrejmý. Táto samozrejmosť súvisí s faktom, že rôzne spoločenské inštitúcie nám počas nášho života predkladajú určité poznanie o svete a o tom, aké správanie ľudí je tým primeraným. Zaužívaným jazykom a tiež svojou činnosťou usmerňujú to, ako vnímame ľudí a svet okolo nás, čo považujeme za nevhodné a čo naopak za prirodzené. Predkladajú nám príklad, čo môžeme považovať za „zdravú'' rodinu, aké správanie máme očakávať od ženy a aké od muža alebo aký význam a miesto máme určiť sexualite v našich životoch. Týmto podporujú a udržiavajú často len jednostranný pohľad na svet a jeho fungovanie (Ondrisová, 2002, s.31-43).

„Bisexualita – sexuálna orientácia, kde je jedinec sexuálne priťahovaný osobami rovnakého ale aj opačného pohlavia. Staršie teórie vysvetľovali sexuálnu orientáciu ako duálnu kategóriu, čo znamenalo, že človek mohol byť buď heterosexuálne alebo homosexuálne orientovaný. Bisexualita bola považovaná za neochotu prijať homosexuálne orientovanie alebo akýsi prechod ku homosexualite'' (Ondrisová, S., 2002, s.14-15).

„Bisexualita – približne vyrovnaná erotická a citová náklonnosť k osobám oboch pohlaví'' (Procházka, 2002, s.43).

Transexualita – sexuálna odchýlka spôsobená poruchou pohlavnej diferenciácie, kedy jedinec hovorí a správa sa ako keby bol opačným pohlavím a má túžbu byť ním aj v skutočnosti. Transexualita sa od homosexuality okrem iného líši aj negatívnym vzťahom ku vlastnému telu. Transsexuáli majú najmä negatívny vzťah k jeho sexuálnym prejavom a pohlavným znakom. Z dôvodu túžby sa čo najviac podobat'

opačnému pohlaviu, uprednostňujú typické záľuby pre dané pohlavie (Janošová, 2000, s.17).

Podľa Heinzeho „transexualita sa používa na opis ľudí, ktorých psychologická rodová identita je odlišná od ich biologického pohlavia. Transsexualizmus je charakterizovaný buď už kompletne dokončenou chirurgickou zmenou pohlavia, alebo pretrvávajúcou túžbou po tejto zmene tak, aby pohlavie tohto jedinca bolo v súlade anatomicky s jeho psychologickým pohlavím“ (In: Ondrisová, 2002, s.20).

Meyer a Kapfhammer (1995) vysvetľujú transexualitu ako pocit nepríslušnosti k vlastnému telu. Transexuálni jedinci majú bez pochyb chromotomálne pohlavie a netrpia žiadnym doposiaľ identifikovaným ochorením chromozomálneho typu. Pudovo však silno pociťujú obrovskú túžbu po zmene svojho pohlavia (Fifková, H. et al., 2002, s.17).

„Homofóbia – tento termín použil prvýkrát G. Wienberg v roku 1972. Definuje ju ako „iracionálne odcudzovanie homosexuálov“ alebo taktiež aj ako „hrôzu z možnosti byť v tesnej blízkosti s homosexuálmi“. Autori súčasnej doby používajú tento pojem na vyjadrenie iracionálneho strachu a nepríjemných pocitov v súvislosti s homosexuálnymi jedincami“ (Šipošová, 1998, s.248).

Jedným z prejavov homofóbie je násilie páchané na ľuďoch, ktorí ostatní považujú za homosexuálov alebo taktiež bisexuálov. Podľa výskumov až 1/5 homosexuálov má nepríjemnú skúsenosť spojenú s napadnutím súvisiacim s ich sexuálnou orientáciou. Hanlivé označovanie lesbických žien, či gejov sú vo forme nadávok používané na školách medzi mládežou tak často, že bežné používanie takéhoto jazyka plného nenávisti vôbec nie je v poriadku. Až 97% študentov a študentiek istej školy uviedlo, že v ich škole nie je takýto homofóbny jazyk nezvyčajný (Šipošová, 1998, s. 257).

2 Vznik a vývoj homosexuality

Homosexualita je stará ako ľudstvo samo a jej spoločenské prijímanie sa líšilo a líši v rôznych dobách a v rôznych kultúrach. Spoločenské postoje k homosexualite pokrývajú širokú škálu od homofóbie (strachu z homosexuálov) až po kladné hodnotenie homosexuality ako žiaduceho a spoločensky vhodného správania.

2.1 História homosexuality a LGBTQ

Homosexualita bola v posledných kvalifikáciách vyradená zo zoznamu sexuálnych porúch a duševných chorôb a ako poukazuje Weiss (2002, s. 11), pri úplnom vedomí politických súvislostí tohto kroku. Nejestvuje žiadny dôkaz, že by homosexuálna orientácia bola spojená s psychiatrickou patológiou, avšak jej zaradenie medzi poruchy umožňovalo v minulosti právnu a spoločenskú diskrimináciu homosexuálov.

„Osobná voľba a nediskriminovaná sexualita boli vždy v histórii interpretované ako nežiaduci element sociálneho poriadku“ (In: Schwarz, Rutter, 1998, s. 185)

To sa týka napríklad vzťahov bohatých s chudobnými, vzťah ľudí iných rás, etník, viery a taktiež osôb rovnakého pohlavia. A veda slúžila k posilňovaniu hierarchie medzi ľuďmi. Podľa Foucaulta (1999) až do 18. storočia predstava homosexuála neexistovala. Existovala široká kategória sodomie, kam patrili orálny styk, análny styk, sexuálne polohy, keď muž nie je hore a žena dole, sexuálny kontakt medzi človekom a zvieratom a podobne. Sodomia teda nebola vtedy definovaná ako špecificky homosexuálne previnenie. Až v 19. storočí bol zavedený pojem homosexualita. Homosexualitou sa začala zaoberať medicína a taktiež psychológia a psychiatria. Objavuje sa tu ž koncept homosexuality ako sexuálnej úchyľky, či choroby, vrodenej vady, ktorá je pre ľudský druh neprirodzená a je nevyhnutné ju liečiť. Homosexuáli boli zaradení do kategórie odlišnej od „normálne“, t.j. heterosexuálne orientovaných osôb. Z perverzitu bolo považované každé jedno sexuálne správanie, ktoré neviedlo k reprodukcii.

Podľa Fafejtu (2004, s. 89) je homosexualita patologizovaná a vzniká aj vedecky položená normalita heterosexuality. Termín homosexuál vznikol v rovnakom čase ako termín heterosexuál.

V priebehu dejín sa sexuálne normy spoločnosti nestále menia a striedajú. Bräutigam (1979, s.6) uvádza, že v Antickom Grécku bol sexuálny vzťah medzi mužmi a chlapcami spôsobom správania spojeným s kultúrnym životom, kým v iných historicko-spoločenských epochách a krajinách bol takýto vzťah trestne stíhaný a v stredoveku sa zaň udeľoval trest smrti.

Podľa Lukšika a Supekovej (2003, s. 26) sa v priebehu striedania diskurzov menili aj postavenia a označenia niektorých sociálnych skupín, ako je to aj v prípade homosexuálov. Aj keď sa počiatočné pomenovania dostali časom do úzadia, celkom sa nevytratili. Muž, ktorý mal sexuálny styk s iným mužom bol :

- označovaný spočiatku ako hriešnik
- kriminálnik
- homosexuál
- člen homosexuálnej komunity
- jednotlivec s alternatívnym životným štýlom
- muž majúci sex s iným mužom

Simon poukazuje na fakt, že dnešní homosexuáli sú odlišní od predchádzajúcich generácií "sodomistov". V súčasnej dobe, keď je na jednotlivca kladené bremeno väčšej zodpovednosti a mnohí sú postavení do ešte komplexnejšej pozície kontroly sociálneho života ide o proces, ktorý vytvára prototyp "dobrého homosexuála", "spoločensky zameraného homosexuála", "zodpovedného homosexuála", atď. (In: Simon, W., 1996 s.12-123).

Podľa Feinberga (2000) postupom času ako sa spoločnosť dostávala z nadvlády cirkvi, stávali sa ľudia čoraz viac tolerantnejšími a otvorenejšími aj voči sexuálnym menšinám. Preto mohli tí odvážnejší so svojou sexuálnou orientáciou vystúpiť na verejnosť a mohli tak vznikáť homosexuálne hnutia. Prvé takéto hnutie vzniklo v roku 1869 v Nemecku, rovnako ako prvá homosexuálna organizácia z roku 1897 pomenovaná Wissenschaftlich-humanitäre Komitee, ktorá sa pod vedením Magnusa Hirschfelda snažila presadzovať lesbické a gay práva.

„Teórie vzniku homosexuality sú veľmi rôznorodé. Záleží totižto na vedeckom odbore, z ktorého odborníci pri svojom skúmaní tohto problému vychádzajú. Zo všetkých možných teórií sa väčšina vedcov a lekárov zhoduje na tom, že na vzniku homosexuality sa podieľa väčšie množstvo činiteľov. Najväčšou mierou tu pôsobia faktory biologické (genetické dispozície a priebeh prenatalného vývoja). Postnatálne vplyvy môžu mať význam zrejme iba u disponovaných jedincov. Toto však platí pre vznik mužskej homosexuality. Príčiny ženskej homosexuality neboli nikdy podrobnejšie skúmané“ (Jánošová, 2000, s. 78).

„Ku priekopníkom homosexuality patrí už spomínaný Magnus Hirschfeld (1868-1935), ktorý bol nielen homosexuálom ale aj transvestitom, taktiež ako prvý pojem transvestita použil. Tvrdil, že homosexuáli majú niektoré osobitné prednosti, pretože majú

altruistickejšieho a demokratickejšieho ducha. Homosexualitu považoval za vrodenú a bol toho názoru, že ju ovplyvňuje sekrécia vnútorných žliaz. Nanešťastie bol celý jeho výskumný materiál zničený, keď sa Hitler dostal k moci'' (Spencer, 1995, s.210).

„Druhá svetová vojna a obdobie nacistickej nadvlády, ktoré jej predchádzalo, sú poznačené brutálnym zaobchádzaním a prenasledovaním homosexuálov v Nemecku. Odhaduje sa, že v koncentračných táboroch zahynulo takmer päťtisíc ľudí obvinených z homosexuality. Opisovali ich ako spodinu ľudstva, ktorá nemá právo na život v nemeckej zemi a treba ju vyhubiť. Svet nevedel o tejto brutalite a na konci vojny, keď bol odhalený holokaust Židov, málokomu zostal súciti navyše na to, aby sa zaoberal aj osudom homosexuálov'' (Spencer, 1995, s. 224).

Najnovšie teórie sú založené na genetických prieskumoch, ktoré zistili, že v rodinách matiek homosexuálnych synov je častejší výskyt gejev. Tieto jednovaječné dvojčatá, ktoré majú rovnaký dedičný základ, sa častejšie zhodujú vo svojom erotickom zameraní než dvojvaječné. Dokonca bol nájdený tzv. gén homosexuality na pohlavnom chromozóme X, ktorý vysvetľuje niektoré prípady homosexuality u mužov. Dedičnosť homosexuality je však zložitejšia a neznáma, či sa dedí z otca či matky na syna. Najviac táto teória nedokáže vysvetliť všetky prípady. Ďalšia z teórií predpokladá, že behom vnútrodeložného vývoja homosexuálneho chlapca nedôjde v krátkom asi týždeň trvajúcim období k dostatočnému hormonálnemu zásobeniu tvoriaceho sa centra sexuálnej orientácie v medzmozgu.

Je zrejmé, že homosexuálne orientovaní jedinci, majú oveľa väčší problém s dospievaním a preto sa môže veľmi ľahko stať, že sa táto životná fáza stane pre nich najkomplikovanejšou. Hľadanie vlastnej identity, konfrontácia s názormi spoločnosti môže byť veľmi stresujúca a psychicky náročná.

2.2 Príčiny vzniku homosexuality

Ani v súčasnej dobe si odborníci nie sú istí tým, aký je skutočný pôvod homosexuality. Stretávame sa s tvrdeniami, že je neurologicky alebo geneticky vrodená. Na strane druhej sa zoznamujeme s názorom, že zásadnú rolu zohrávajú sociálne a kultúrne faktory. Počujeme o názoroch, že homosexualita je vyvolaná nedostatočnou hladinou hormónov matky počas tehotenstva (u mužov), či neadekvátnom pôsobení na dieťa v jeho ranom detstve, kde sa do svojich troch rokov stretáva s narušenými rodičovskými rolami, alebo keď otcovská výchova nie je dostačujúca (Stern, s.18).

Najznámejšie hypotézy, ktoré pojednávajú o vzniku homosexuality sú nasledovné:

- 1. vývoj jedinca v prenatalnom období** – na začiatku vnútro maternicového vývoja má ľudský zárodok základy oboch pohlaví a zhruba v období 4-5 týždňa dochádza k odlišovaniu pohlavia zakódovaného v jeho chromozómoch. Sexuálna diferenciácia vnútorného genitálu začína v 2. a 3. mesiaci tehotenstva a vonkajšieho okolo 3. a 4. mesiaca. Formovanie sexuálnej diferenciácie nervového centrálného systému, najmä príslušných centier medzmozgu, prebieha v 4. až 6. mesiaci prenatalného vývoja. Podľa tejto teórie dochádza v istom období, ktoré trvá približne týždeň, pri zásobení tohto centra k hormonálnemu stavu nevyváženosti. Niektorí z vedcov sa domnievali, že za mužskú homosexualitu môže nízka hladina testosterónu. Novšie teórie sa prikláňajú skôr k hypotéze, že dôvodom môže byť odlišná reakcia sexuálnych centier medzmozgu na testosterón. Práve táto odlišnosť sa objavuje veľmi skoro a preto je pravdepodobné, že práve ona by mohla byť výsledkom genetických dispozícií.
- 2. genetické dispozície** – genetické objavy z nedávneho obdobia viedli k podpore teórie vzniku homosexuality pomocou genetických vplyvov. Vďaka týmto objavom boli vysvetlené prieskumy z predvojenských rokov, ktoré zdôrazňovali častejší výskyt homosexuálnych jedincov v rodine.
- 3. vplyv výchovy a prostredia** – drvivá väčšina zo súčasných odborníkov sa zhoduje na tom, že práve prostredie môže mať vplyv na predispozície k určitému sexuálnemu založeniu iba v prvých rokoch života a to približne do 3. roku. Najviac naň vplývajú pravdepodobne rodičovské správanie a taktiež i ďalšie psychogénne faktory. Tieto faktory však majú väčší význam iba pre jedinca, ktorý ma genetické predpoklady alebo u neho prebiehal odlišný prenatalný vývoj. Podľa Lewisa Yablonského mužskú homosexualitu je možné v niektorých prípadoch zdôvodniť pomocou prítomnosti dominantnej matky a nedostatočného či slabého otcovského vzoru počas detstva. Podľa Elisabeth Moberlyovej príčinou neskoršej homosexuality je nedostatok pohlavnej lásky v detstve, ktorej úlohou je napraviť predchádzajúci deficit. Yablonsky prichádza z opačnou teóriou, kde tvrdí, že homosexualitu môže spôsobiť aj príliš mnoho lásky medzi dcérou a matkou a medzi synom a otcom.
- 4. teória zvedenia** – v súčasnosti je už stále menej odborníkov, ktorí sa prikláňajú k jednej z najstarších teórií, podľa ktorej práve zvedenie v období dospievania mladého človeka môže byť príčinou jeho celoživotnej homosexuálnej orientácie.

Novodobé dôkazy a poznatky v psychologických a medicínskych odboroch túto teóriu však vyvracajú (Janošová, 2000, s. 25-30).

2.3 Mýty o homosexualite

Boj cirkvi s ľudskou telesnosťou ako zdrojom hriechu a kategorické odmietanie názoru, že homosexualita je rovnako platná sexuálna orientácia ako heterosexuality, má korene najmä v Pavlových výrokochoch. Veľmi pripomínajú vytyčovanie pravidiel života a úpravu vzťahov vo vnútri ranokresťanských komunít.

Sexuálne prejavy odlišné od patriarchálnej normy existovali vždy. Prístup spoločnosti k takýmto neheterosexuálnym praktikám sa však v priebehu dejín postupne menil. Erotická láska k osobám rovnakého pohlavia bola v starom Grécku témou básnických diel, zatiaľ čo vo fašistickom Nemecku a Sovietskom zväze dôvodom na likvidáciu v koncentračných táboroch a internáciu v lágroch na polostrove Gulag. Manželstvo v gréckom, rímskom a egyptskom svete bolo povinné. Avšak mužská homosexualita vo svojich rôznych podobách patrila k životnému štýlu slobodných občanov a bola všeobecne považovaná za vznešený cit.

Častým predmetom diskusií je, či je homosexualita vrodená porucha, alebo získaná perverzita. Homosexualita nie je choroba, zvrátenosť alebo porucha, ale je to sexuálna orientácia, vyskytujúca sa u ľudí a medzi tými vyššími stavovcami, medzi ktorými možno pozorovať sexuálne správanie.

Medzi gejmi a lesbickým ženami sú naozaj aj takí, ktorí sa tak cítia a správajú od malička a ďalší, ktorí svoju sexuálnu orientáciu v sebe odhalia neskôr, vo väčšine prípadov v puberte. Teórie, že homosexualita má genetický základ, alebo že sexuálne správanie nie je záležitosťou kultúrnych vplyvov nie sú do dnešných chvíľ jednoznačne dokázané, preto všetky pokusy, ktoré sa snažili homosexualitu vysvetliť takto, zostávajú v rovine zneužívaných hypotéz. Skôr je potrebné si uvedomiť, že sexuálna orientácia, či už homosexuálna alebo heterosexuálna, je ukotvená hlboko v jadre ľudskej bytosti.

Vychádzame z toho, že homosexualita nie je choroba, ani chyba, ale sexuálna orientácia práve tak ako je aj heterosexuality. Z tohto dôvodu, ak má veda skúmať túto otázku, nemala by sa jej venovať len jednostranne.

„Lesba je žena, ktorá chcela byť mužom, lesby sú teda mužatky.“

Podstatou tejto nesprávnej domnienky je názor, že v podstate medzi lesbizmom a transexualitou nie je žiadny rozdiel. Väčšina lesbičiek netuží ani po zmene pohlavia. Používajú svoje ženské biologické telo ako nástroj na plnohodnotné dosiahnutie slasti a

uspokojenia partnerky. Lesbické ženy taktiež nezávidia mužom ich postavenie, možnosti a výhody viac, ako im ich závidia ženy heterosexuálne orientované.

„Lesby sú škaredé ženy, ktoré nemajú u mužov žiadnu šancu.“

Módne atribúty pre lesby sú krátky účes, nohavice, typické gestá, reč a pohľad. Vo vrcholnom období lesbického feminizmu (70. roky) bola medzi lesbami ženská móda skôr tabu. Lesbický štýl bol skôr antištýlom proti tlaku represívnych noriem „oficiálne akceptovanej“ ženskej krásy. V 90. rokoch však už vidíme pluralitu štýlov v heteronormatívnom svete rovnako aj ako v lesbických komunitách. Na lesbickej scéne môže vidieť od vyholených mladých dievčat v bagandziach až po „lipsteak lesby“ (nápadne pôsobiace kultivované ženy s dokonalým mejkapom).

„Lesby sú promiskuitné a nezriedka nadmerne užívajú alkohol.“

Promiskuita u lesbických žien je častým predsudkom dosvedčujúcim neinformovanosť spoločnosti o skutočnom spôsobe života lesbických žien. Táto tabuizovaná láska zapríčiňuje skôr problémy s krátkodobosťou vzťahu. Lesbické ženy vo väčšine dodržiavajú vo vzťahu pravidlo vernosti, keď sa však rozpadne, vstupujú do ďalšieho. Tento jav sa nazýva sériová promiskuita, teda viac za sebou nasledujúcich monogamných vzťahov, ktoré sú z oboch strán považované za vážne a ich zámerom je dlhodobé trvanie.

„Lesby sú ženy, ktoré nemali šťastie stretnúť pravého muža. Plnohodnotný heterosexuálny vzťah vraj vylieči a aj vylúči homosexualitu.“

Medzi najčastejšie presvedčenia, ktoré pretrvávajú dodnes patrí názor, že iba heterosexuálny styk môže byť plnohodnotný a všetko ostatné je iba náhrada. Týmto sa reprezentuje aj mýtus, že orgazmus je len vaginálna záležitosť. Vychádza z predstavy, že žena je len akýmsi doplnkom muža a v skutočnosti ani nie je schopná samostatnej existencie. Rola ženy a muža, miera ich vzájomnej závislosti, to je kultúrny konštrukt a výsledok dlhodobého vývoja, ktorý významne zasahuje aj do fyzickej oblasti. Z tohto dôvodu je potrebné rozlišovať medzi otázkami biologickej reprodukcie na jednej strane a možnosťou naplniť harmonické spolužitie na strane druhej. „Plnohodnotná heterosexualita“ ako náhrada „neplnohodnotnej homosexuality“ je častým argumentom tzv. „liečiteľov“-laikov rovnako ako odborníkov z medicínskej oblasti.

2.4 Gejské a lesbické rodičovstvo

„Rodičovstvo a homosexualita je v posledných rokoch jednou s najkontroverznejších tém v súvislosti s právnymi aspektami homosexuality. Je to taktiež

jeden z najjemnejších ukazovateľov homofóbie a heterosexizmu, či už v spoločnosti alebo u jednotlivcov. Často sa môžeme stretnúť s názorom: Nemám proti homosexuálom nič, ale nesúhlasím s tým, aby vychovávali deti. Je nutné však podotknúť, že homosexuáli môžu mať deti, majú a vychovávajú deti'' (Šípošová, 2001, s.51).

U nás zatiaľ nie je známa žiadna štúdia o tom, koľko homosexuálnych žien a mužov na Slovensku má deti. Bolo by veľmi ťažké to aj odhadnúť, už len kvôli počtu takých, ktorí sa pod tlakom spoločnosti vydali/oženili a majú deti. Takýchto prípadov môže byť v budúcnosti stále viac, vďaka uvoľňujúcej sa spoločenskej klíme. Môžeme to označiť, ako prvý typ rodičovstva, tzv. Rodičovstvo pred coming-outom. U nás sa najčastejšie vyskytuje také lesbické a gejské rodičovstvo, pri ktorom deti pochádzajú z predošlého heterosexuálneho zväzku. Gejovia a lesbické ženy sa môžu však rozhodnúť aj pre rodičovstvo po coming oute, teda mať ho mimo heterosexuálneho zväzku.

Cesty lesieb a gejov k takémuto typu rodičovstva sú rôzne:

1. Adopcia alebo pestúnska starostlivosť – tento spôsob sa samozrejme týka iba štátov, ktoré uznávajú možnosť aj párom rovnakého pohlavia. Ide o možnosť adoptovať si dieťa cudzie, alebo ak má jeden z partnerov svoje dieťa biologické, umožniť druhému partnerovi jeho adopciu.
2. Umelé oplodnenie – túto možnosť môžu využiť lesbické ženy najmä v krajinách, kde existujú na to špecializované agentúry a spermové banky, ktoré túto možnosť ženám poskytujú, bez ohľadu na ich sexuálnu orientáciu.
3. Náhradné materstvo – toto je možnosť aj pre gejov, ktorí sa túžia stať otcami. Ide v podstate o dohodu medzi otcom a náhradnou matkou, ktorá sa ihneď po pôrode vzdá svojich rodičovských práv na dieťa. (Šípošová, 2001, s51)

Podľa Šípošovej (2001, s.52) existuje množstvo mýtov o gejských a lesbických pároch a ich schopnosťou byť rodičmi:

- Jediné prijateľné prostredie pre zdravý vývin dieťaťa je heterosexuálne manželstvo
- Homosexuálni jedinci sú duševne menej zdraví, teda menej spôsobilí na rodičovstvo
- Z detí gejov a lesieb vyrastú tiež gejovia a lesby
- Homosexuálni rodičia nebudú môcť poskytnúť svojim deťom primerané mužské a ženské vzory
- Je pravdepodobnejšie, že gejovia a lesby budú obťažovať alebo sexuálne zneužívať svoje deti

- Deti budú trpieť stigmou v súvislosti so sexuálnou orientáciou svojho rodiča. Homosexuálne vzťahy sú menej stabilné, preto nie sú vhodné na výchovu detí

3 Špecifiká registrovaného partnerstva

„Na Slovensku prestalo byť homosexuálne správanie považované za trestné novelizáciou Trestného zákona v roku 1961. Zákonná veková hranica, ktorá bola pre homosexuálny styk povolená nad 18 rokov a bola so zákonnou vekovou hranicou pre heterosexuálny styk zrovnocenená na 15 rokov až v roku 1990. Aj napriek týmto úpravám sa v tom odzrkadľuje právny systém slovenskej republiky s tými formami diskriminácie gejev, lesbických žien a bisexuálov. Zatiaľ nie je schválený legislatívny návrh na zavedenie partnerstva lesbických žien a gejev, ktorý by dopĺňal právne ukotvený inštitút manželstva a umožnil by aj homosexuálne orientovaným párom právne usporiadať si majetkové a osobné vzťahy“ (Supekova, M., Bianchi, G., 1996, s. 57-67).

Československo sa už začiatkom šesťdesiatych rokov zaradilo dekriminalizáciou homosexuálneho správania (netrestaním homosexuálnych stykov medzi dospelými osobami) medzi najpokrokovejšie štáty sveta. Aj na základe úsilia sexuológov sa to podarilo skôr ako vo väčšine európskych zemí. Pretrvávajúci § 244 Zb. z. však zostával voči homosexuálom diskriminačný a to predovšetkým vekovou hranicou 18 rokov, či zákazom styku za poplatok, ktorým mohlo byť pred zákonom i pozvanie na večeru. Až odstránením tohto znevýhodnenia v roku 1990, kedy bol zavedený paragraf vypustený z trestného zákona, boli dané legálne podmienky (spolu s možnosťou slobodného zakladania spolkov a organizácií) pre faktické zrovnoprávnenie homosexuálnej menšiny u nás. Túto emancipáciu pred zákonom potom zvýraznila novelizácia § 241, ktorá definovala možnosť znásilnenia aj medzi osobami rovnakého pohlavia (podľa staršieho znenia mohla byť znásilnená iba žena) a v budúcnosti bude určite dovŕšená aj možnosťou úradného zväzku jedнопohlavných párov (Gréč, J., 2001, s.59).

O tom, že zrovnoprávnenie homosexuálneho správania s heterosexuálnym z hľadiska legislatívneho nie je zďaleka samozrejmosťou, svedčí o tom pretrvávanie tradičných spoločenských a následne aj právnych noriem a inak v liberálnych krajinách. Dôkazom je skutočnosť, že v 23 štátoch USA je pohlavný styk s osobou rovnakého pohlavia (nezávisle od veku) trestný dodnes. V Európe je homosexuálny styk i v súčasnej dobe diskriminovaný napríklad vo Veľkej Británii, kde je pre heterosexuálny styk veková hranica určená na 16 rokov a pre styk homosexuálny bola až nedávno znížená z 21 na 18 rokov - s odkazom na odborníkov už dávno opustenú teóriu vzniku homosexuality „zvedením“ a z nej vyplývajúca argumentácia o nutnej ochrane mladistvých. V krajinách, kde bolo zavedené fundamentalistické islamské právo, patrí mužský homosexuálny styk

dokonca medzi vážny zločin a ešte relatívne nedávno bolo po víťazstve islamskej revolúcie v Iráne z tohto dôvodu popravených mnoho mužov „previnilých“ týmto spôsobom.

„Politici, obhajcovia gejských a lesbických párov v jednotlivých krajinách vychádzajú z troch základných prístupov:

1. Priznanie určitého balíka prevažne sociálnych a ekonomických práv a výhod partnerským dvojiciam bez ohľadu na právny status ich spoločného života a bez ohľadu na ich pohlavie a sexuálnu orientáciu.
2. Vytvorenie osobitného inštitútu rodinného práva súběžne existujúceho popri inštitúte tradičného manželstva ženy a muža, ktorý je určený párom rovnakého pohlavia alebo aj párom heterosexuálnym.
3. Úplné zrovnoprávnenie párov rovnakého pohlavia s párami heterosexuálnymi novelizáciou legislatívy o manželstve, ktorá by tento inštitút sprístupnila aj týmto párom tak, aby neexistovali žiadne principiálne rozdiely v právnych dôsledkoch vyplývajúcich zo zákona pre manželské páry osôb rovnakého pohlavia“ (Gréc, J., 2001, s.60).

3.1 Registrované partnerstvá

„V niektorých členských štátoch európskej únie môže byť partnerstvo osôb rovnakého pohlavia úradne potvrdené aj bez toho, aby uzavreli manželstvo. Tou formou je registrované partnerstvo, ktoré sa inak nazýva aj civilné partnerstvo. Registrované partnerstvo umožňuje dvom osobám, žijúcim ako pár, ich zväzok zaregistrovať na príslušnom verejnom orgáne štátu pobytu. Rozdiely medzi členskými krajinami európskej únie sú v tejto problematike obrovské, nielen pokiaľ ide možnosť uzatvárať takéto zväzky, ale aj o obsah, v akom sa cudzie partnerstvá v krajinách uznávajú. Registrované partnerstvá majú v niektorých krajinách európskej únie podobné postavenie ako manželské zväzky.

Vo svete je niekoľko možností, ako môžu homosexuálne páry spolu žiť:

- Manželstvo – práva, zodpovednosť a právne uznanie párov rovnakého pohlavia sa od heterosexuálnych manželstiev v ničom nelíšia
- Registrované partnerstvo – partneri majú špecifiká, vymenované práva, zodpovednosť a právne uznanie. Tieto práva môžu byť podobné alebo takmer identické s tými, ktoré majú heterosexuálne páry. Registrácia je v niektorých prípadoch umožnená aj heterosexuálnym párom

- Neregistrované spolužitie – práva a povinnosti automaticky vzniknú po určitej dobe spolužitia, toto platí väčšinou rovnako aj pre heterosexuálne páry '' (Museion, 2007, s.100).

3.1.2 Registrované partnerstvo pre páry osôb rovnakého pohlavia

8.2. 1994 Európsky parlament vydal v Štrasburgu doporučenie, aby členské štáty mali legalizovať registrované partnerstvá a navyše sa vyslovil tesnou väčšinou hlasov pre túto možnosť, aby si páry rovnakého pohlavia mohli adoptovať aj deti. Túto možnosť razantne odmietol Vatikán, ktorý homosexualitu rovnako ako aj eutanáziu, či interupciu neuznáva. Nemôžeme však povedať, že všetky náboženstvá zastávajú voči homosexualite a registrovanému partnerstvu takýto postoj. Existujú aj také, ktoré výrazným spôsobom prispievajú k zlepšeniu psychosociálnych podmienok homosexuálnych párov a snažia sa o odstránenie ich diskriminácie. Sú to napr. niektoré cirkvi v Británií, Austrálií a Novom Zélande. (Jánošová, 2000, s. 190)

V súčasnej dobe existujú právne normy, upravujúce spolužitie homosexuálnych párov, v 11 krajinách Európy. Sú to krajiny : Belgicko, Dánsko, Fínsko, Francúzsko, Island, Nemecko, Holandsko, Švédsko, Švajčiarsko, Nórsko a Portugalsko. Na celom svete existuje registrované partnerstvo dvoch homosexuálnych jedincov v 27 štátoch. Okrem vyššie uvedených krajín, podporuje takéto súžitie aj Austrália, Juhoafrická republika, Nový Zéland, Kanada, Argentína, Slovinsko, Luxembursko a štáty USA – Massachusetts a Vermont. Je teda zrejmé, že registrované partnerstvo sa čoraz častejšie stáva bežnou a rozšírenou záležitosťou a nie je žiaden dôvod sa ho obávať.

3.2 Škandinávsky model registrovaného partnerstva

„Prvou krajinou na svete, ktorá upravila spolužitie dvoch osôb rovnakého pohlavia v partnerskom zväzku legislatívnou zmluvou, bolo Dánsko. Parlament tejto krajiny prijal 1. júna 1989 Zákon o registrovanom partnerstve formou samostatného zákona (platný od 1. 10. 1989). Tento zákon zaviedol do dánskeho rodinného práva inštitút Registrovaného partnerstva ako osobitnú formu spolužitia určené párom rovnakého pohlavia, ktorá v Dánsku koexistuje paralelne s inštitútom manželstva heterosexuálov už viac ako 21 rokov. Prijatie tohto, v tom čase výnimočného zákona rozvírilo debaty na spoločenskej a politickej hladine. Dánsko týmto poskytlo vzorový model riešenia otázky právneho postavenia lesbických a gejských párov a to nielen ostatným škandinávskym krajinám, ale najmä celému svetu'' (Gréč, 2001, s.62).

Partnerstvo môžu uzavrieť len plnoleté osoby, z ktorých ani jedna nie je v čase registrácie zväzku v manželskom alebo inom registrovanom partnerstve s inou osobou. Novela Zákona z roku 1999 umožňuje zaregistrovať svoje partnerstvo aj párom s cudzích štátnych zriadení, pokiaľ v Dánsku žili súvisle aspoň dva roky pred podaním žiadosti o registráciu ich partnerstva. Zákon taktiež priznáva párom rovnaké práva a povinnosti ako vo zväzku manželskom vrátane posudzovania partnerov ako blízkych osôb bez preukazovania v úradnom styku, rovnaké daňové zvýhodnenie, možnosti sociálneho zabezpečenia, posudzovanie pozostalého partnera ako dediča. Uzavretie partnerstva oprávňuje partnera, ktorý nie je právoplatným dánskym občanom na povolenie na pobyt. Podmienky na získanie občianstva sú pri tom rovnaké ako pri manželstve. Registrované partnerstvo však nedáva možnosť adopcie ani možnosť umelého oplodnenia alebo právo na cirkevný sobáš. Spomínaná novela z roku 1999 však umožňuje osvojenie si dieťaťa jedným z partnerov, pokiaľ biologickým otcom je jeden z registrovaných partnerov. Podobne ako je to v manželstve aj pri registrovaných partnerstvách majú partneri určité povinnosti týkajúce sa vzájomnej starostlivosti, pomoci a opatery vo všetkých životných situáciách a ukladá im vzájomnú vyživovaciu povinnosť. Registrované partnerstvo zaniká v prípade úmrtia jedného z partnerov alebo rozvodom, pri ktorom platia rovnaké podmienky ako pri rozvode manželstva. Do konca roku 1991 bolo v Dánsku zaregistrovaných približne 1000 párov, v roku 1995 ich bolo už vyše 3000 a za obdobie 1990-1997 to bolo presne 5303 párov, z toho 1314 lesbických a 3989 gejských. Do konca roku 1996 bolo rozvodom ukončených 357 partnerstiev. (Gréč, 2001, s.60-63)

3.3 Výchova detí homosexuálnym párom

Problematika osvojovania a výchovy detí homosexuálnym párom je veľmi diskutovaným problémom v posledných rokoch. V tejto otázke je mimoriadne veľké množstvo odporcov, než zástancov, v porovnaní s legalizáciou registrovaného partnerstva. Hlavným argumentom takýchto odporcov, býva ten, v ktorom tvrdia, že výchova dieťaťa takýmito rodičmi by negatívne ovplyvnila psychický vývoj tohto dieťaťa.

Máme za to, že potrebnej lásky a starostlivosti by dieťa dostalo určite od homosexuálnych rodičov viac, ako napríklad u vychovávateľky v detskom domove.

V minulosti množstvo sexuológov zverenie detí z detských domovov a podobných zariadení do adopcie či pestúnskej starostlivosti nedoporučovalo. Ako jeden z dôvodov uvádzali, že v takejto rodine chýba jeden člen pohlavia a dieťa ma sťaženú situáciu so

svojou sexuálnou identifikáciou. Tento názor sa neskôr ale ukázal ako neopodstatnený a rada odborníkov od neho upustil (Jánošová, 2000, s.203)

V priebehu niekoľkých rokov skúmania sa zistilo, že homosexuálnu orientáciu človek nezískava, ale táto orientácia vychádza z jeho vrodenej dispozície. Ani dieťa v klasickej rodine nemá vždy ideálny identifikačný vzor. Je nutné poznamenať, že aj homosexuáli sa rodia heterosexuálnym partnerom, čo do vyššie uvedeného konceptu nezapadá. Nikdy sa neuvažovalo a ani neuvažuje, že by sa toto dieťa s homosexuálnymi sklonmi dalo na prevýchovu k rovnako sexuálne orientovaným rodičom. Bolo spozorované, že vývoj dieťaťa, vychovávaného rovnako pohlavnými rodičmi je viac-menej analogický vývoj dieťaťa, ktoré vychováva jeden rodič. Veľmi zaujímavé výsledky týkajúce sa tohto problému ponúkol R. Green a kol.(1986), ktorý sa zameriaval na porovnanie psychosexuálneho vývoja 3-11 ročných detí vychovávaných homosexuálnymi matkami a matkami heterosexuálnymi, žijúcimi bez partnera. Deti oboch skupín mali správnu predstavu o činnostiach a záujmoch typických pre ženy aj mužov, preferovali kamarátov rovnakého pohlavia a rodová identita všetkých týchto detí korešpondovala s ich pohlavným a vývojovým obdobím. U žiadneho z týchto detí neboli nájdené psychopatologické prejavy, ktoré by nejakým spôsobom súviseli so sexuálnym zameraním ich matky a nevyskytovali sa u nich ani problémy sexuálneho typu či stigmatizácia z dôvodu matkinho sexuálneho zamerania. Chlapci z oboch skupín uprednostňovali záujmy primerané ich rodu, zatiaľ čo dievčatá lesbických matiek sa nezameriavali toľko na typicky dievčenské záujmy, ale skôr na záujmy neutrálne. (Jánošová, 2000, s. 207)

Matka a otec bezpochyby predstavujú vyváženú starostlivosť pre dieťa a každý z týchto elementov určite zohráva svoju úlohu, ktorá nikdy nemôže byť dostatočne nahradená. Nemôžeme ale vylúčiť, že rovnako tak dve ženy môžu rozumieť synovi alebo dvaja muži môžu zvládnuť svoju rodičovskú úlohu vynikajúco. Otázkou naďalej zostáva, čo je pri výchove dieťaťa najdôležitejšie. Či je to existencia milujúceho a chápaného človeka, ktorý je tu pre to, aby dieťa chránil a poskytoval mu nehu a istotu a dieťa vie, že sa na neho môže kedykoľvek spoľahnúť, alebo je to vyváženosť na mužské a ženské role vo výchovnom procese, ktorá determinuje onen „normálny“ tradičný koncept rodinného života. Myslíme si, že pre dieťa je najpodstatnejšia láska a porozumenie, ktoré mu mnohokrát neposkytne ani tradičný model otca a matky.

3.4 Morálne argumenty pre registrované partnerstvá

- prehĺbenie ľudských práv jedinca v zmysle Všeobecnej deklarácie ľudských práv a ústavnej Listiny základných práv a slobôd
- zrovnoprávnenie sociálnej menšiny homosexuálov a zlepšenia ich spoločenského prijímania
- zlepšenie postavenia homosexuálov v oblasti majetkovej ale aj právnej (spoločný majetok, vzájomná vyživovacia povinnosť, dedičstvo a pod.)
- zníženie kriminality a spoločenskej stigmatizácie, marginalizácie a v dôsledku aj kriminality homosexuálov
- obohatenie pluralitnej spoločnosti o ďalšie formy spolužitia (Jánošová, 2000, s.61)

3.5 Morálne argumenty proti registrovaným partnerstvám

Spišiaková (2004, s. 13) uvádza, že štát nemôže legalizovať homosexuálne zväzky a zároveň si plniť svoju povinnosť chrániť a podporovať základnú inštitúciu spoločného dobra, akou je manželská inštitúcia. Na argument, ako sa môže spoločnému dobru protiviť zákon, ktorá neprikazuje žiadne špeciálne správanie, ale obmedzuje sa na legalizáciu už existujúcej spoločnosti, odpovedá, že právne uznanie by mohlo viesť až ku takej zmene celej sociálnej štruktúry, ktorá by bola v rozpore so spoločným dobrom. Občianske zákony zohrávajú veľmi dôležitú úlohu v procese utváranie určitých mravov a zmýšľania. Legalizácia homosexuálnych vzťahov by teda mala za následok nesprávne pochopenie morálnych hodnôt a celkové znehodnotenie inštitúcie manželstva.

Ďalším argumentom proti uzákoneniu registrovaných partnerstiev je absencia biologických a antropologických prvkov manželstva a rodiny, na základe ktorých by bolo možné rozumne zdôvodniť právne uznanie týchto zväzkov. Takéto zväzky sú z kresťanského pohľadu neschopné zabezpečiť rozmnožovanie a zachovanie ľudského rodu (Spišiaková, 2004, s. 14)

Musíme však poznamenať, že podľa Grena (In: Šípošová, 2001, s. 54) veľké množstvo štúdií potvrdzuje, že medzi deťmi homosexuálnych a heterosexuálnych rodičov nie sú významné rozdiely, čo sa týka sebadôvery alebo sociálneho prispôsobenia. Pri porovnávaní detí lesbických matiek s deťmi slobodných, či rozvedených heterosexuálnych matiek Golombok (In: Šípošová, 2001, s. 54) zistil, že psychické problémy u takýchto detí sa nevyskytovali, aj keď častejšie sa vyskytli u detí heterosexuálnych matiek, ktoré boli

bud' slobodné, alebo rozvedené. V tej istej štúdií poznamenal, že deti oboch skupín nemali problémy so svojimi rovesníkmi.

4 Etické aspekty registrovaného partnerstva

„K základným vedomostiam v oblasti ľudských práv patria kľúčové pojmy ako sloboda, zodpovednosť, sloboda, ľudská dôstojnosť, nediskriminácia, demokracia, univerzalita, práva, zodpovednosť, vzájomná závislosť, presvedčenie, že ľudské práva tvoria rámec pre vyjednávanie a dohodnutie zásad správania v rodine, škole, spoločnosti a v širšom svete; úloha ľudských práv a ich minulý a budúci rozmer v živote každého z nás, v živote spoločnosti a v živote ostatných ľudí na svete, rozlíšenie medzi občianskymi/politickými a sociálnymi/ekonomickými právami; odlišné spôsoby nazerania na ľudské práva a ich odlišné vnímanie v rôznych spoločnostiach, rôznych skupinách v rámci jednej spoločnosti a rôzne zdroje legitimacy – vrátane náboženských, morálnych a právnych; hlavné spoločenské zmeny, historické udalosti a dôvody vedúce k uznaniu ľudských práv; hlavné medzinárodné nástroje na uplatňovanie a obranu ľudských práv – napríklad Deklarácia OSN o ľudských právach, Dohovor OSN o právach dieťaťa, Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, miestne, národné a medzinárodné orgány, mimovládne organizácie, jednotlivci pracujúci v oblasti podpory a ochrany ľudských práv“ (Turek, 1993, s.10).

Zákon o registrovanom partnerstve umožní partnerom legalizovať svoj vzťah, dať mu právnu formu a prejaviť tým aj určitú úctu k hodnotám, ktoré sú zvyčajne spájané s rodinným spoločenstvom, akými sú vzájomná láska, podpora, úcta a starostlivosť. Práve právna stabilizácia partnerských vzťahov osôb rovnakého pohlavia taktiež povedie k posilneniu občianskych a ľudských práv a čím ďalej tým väčšej akceptácii lesieb a gejev spoločnosťou. (Štepánková, Čížinský, 2006, s.6)

Ľudia sú si rovní ak v právach tak i v dôstojnosti. Základné ľudské práva sú neodcudziteľné, nepremlčateľné, neodňateľné a nezrušiteľné. Na ich efektívne uplatňovanie v praxi však nestačí iba garancia, že do nich štáty nebudú nijakým spôsobom zasahovať. Na to, aby si mnohé z týchto práv mohli občania uplatňovať, musí štát stanoviť jasné a zrozumiteľné pravidlá, ktoré vymedzujú spôsob, akým sa konkrétne práva dajú uplatniť v praxi. Ak by totižto tieto práva neexistovali, ľudia by si len ťažko uplatňovali práva garantované medzinárodnými dohovormi a ústavou. Pri vymedzovaní obsahu týchto pravidiel, ktorými sa konkrétne práva budú uplatňovať, musia dbať na to, aby sa spod svojej pôsobnosti nevylúčili skupiny a jednotlivcov, ktorým majú tieto práva tiež prináležať. Takýmto príkladom u nás na Slovensku je neexistencia adekvátnych právnych rámcov, ktoré by osobám žijúcim v homosexuálnom partnerskom zväzku primeraným spôsobom zabezpečili ústavou garantovanú ochranu ich rodinného života a ktorým by tým

taktiež vyjadrili ústavne garantované právo takýchto osôb na rovnosť v právach i dôstojnosti. (Debrecéniová, In: Fábry et al., 2007, s. 35-37)

V súčasnosti sú základné práva a povinnosti vznikajúce uzatvorením manželstva vo veľkej väčšine krajín prístupné iba partnerom opačného pohlavia a teda homosexuálne páry nemajú možnosť uzatvoriť manželstvo, ako inštitúciu rodinného práva. V Európe sú homosexuálne manželstvá povolené v Holandsku, Belgicku a Španielsku. Registrované partnerstvo je taktiež možné uzatvoriť v Nórsku, Veľkej Británii, Dánsku, Fínsku, Švédsku, Nemecku, Islande, Českej republike, Luxembursku, Slovinsku, Švajčiarsku, Portugalsku a Francúzsku. (Pietruchová, In: Fábry et al., 2007, s. 24)

Homosexuáli, bisexuáli a transrodové osoby majú také isté práva ako všetky osoby vrátane práva na to, aby pri uplatňovaní svojich práv neboli diskriminovaní. Táto zásada je ukotvená vo viacerých medzinárodných dohovoroch, čím sa zabezpečuje jej široký rozsah pôsobnosti pri jej realizácii. Na celosvetovej úrovni je táto zásada ukotvená v článku 26 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ICCPR) a v článku 2 Medzinárodného paktu o sociálnych, hospodárskych a kultúrnych právach.

Jedným z najväčších a taktiež najdôležitejších prejavov demokratickej spoločnosti je miera jej tolerancie k menšinám. Jednou z takýchto menšín, ktorá sa vyskytuje v spoločnostiach po celom svete sú homosexuálne orientovaní jedinci. Máme za to, že legalizácia spolužitia takýchto osôb by enormne posunul život lesbickej a gejskej komunity do roviny rovnocenných občianskych práv, akými disponuje väčšinová spoločnosť. Taktiež si myslíme, že prijatie takéhoto zákona by vo veľkej miere ovplyvnilo taktiež kvalitu homosexuálnych partnerstiev a ich životov. Zároveň môže byť akýmsi odrazovým mostom pre väčšinovú populáciu pre pochopenie a akceptáciu homosexuálnej menšiny. Je dôležité, aby všetci občania SR mali rovnaké práva a povinnosti, bez ohľadu na ich inakosť.

4.1 Dôvody vedúce k potrebe uzákonenia registrovaného partnerstva

V odbornej literatúre sa môžeme stretnúť s tromi dôvodmi, ktoré môžeme označiť za najväčšiu motiváciu v snahe o uzákonenie homosexuálnych partnerstiev. Sú charakterizované pocitom normality, partnerstva a taktiež zákonnými výhodami, ktoré vyplývajú z takéhoto zväzku.

Ako uvádza Smith (2001, s. 182) skutočnosť, že je niekto homosexuálom ešte automaticky neznamená, že takýto človek nemá žiadne potreby partnerstva. Každý človek predsa cíti potrebu lásky a blízkeho spoločenstva. Rovnako ako partnerov

heterosexuálnych, ani gejov a lesby nevedie k partnerstvu iba erotická príťažlivosť, ale taktiež aj oni majú potrebu cítiť na blízku niekoho, s kým môžu prežívať bežné dni, deliť sa o radosti ale aj starosti každodenného života (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 76)

Sováková (2006, s. 1) taktiež uvádza podobný názor, že je všeobecne známym faktom, že človek ako sociálna bytosť vyhľadáva spoločnosť iných ľudí, s ktorými vstupuje a vytvára medziludské vzťahy. Ďalej uvádza, že jeden z najvzácnejších vzťahov našej spoločnosti je vzťah partnerský, ktorého symbolom je hlboká intimita a vzájomná dôvera. Životného partnera alebo partnerku považujeme za človeka, s ktorým sa delíme o dôveru a intimitu a to na najvyššej úrovni. Pod intimitou rozumieme možnosť bezpochybné zdieľať každodenné myšlienky, zážitky, skúsenosti ale aj intimitu telesnú. Tieto spomínané pocity sa u ľudí vo veľkej miere neodlišujú a vyskytujú sa bez ohľadu na sexuálnu orientáciu jedinca. Jediným rozdielom takýchto vzťahov je, že u gejov a lesbičiek nie je možnosť legitimizácie takéhoto vzťahu, teda akéhosi prirodzeného vyústenia partnerského zväzku.

Súhlasíme s názorom, že potrebu lásky, dôvery a blízkosti milovanej osoby nie je možné posudzovať z hľadiska sexuálnej orientácie, pretože ako heterosexuálne tak aj homosexuálne partnerstvá cítia túto potrebu rovnako. Z tohto logicky vyplýva, že je diskriminujúce, že homosexuálnym párom nie je umožnené legalizovať svoj vzťah aj zo zákona.

Druhým problémom uzákonenia lesbických a gejských vzťahov označil Smith (1993, s. 155) pocit „normality“, ktorý je možno získať uzákonením svojho partnerstva. Smith to vysvetľuje tak, že žiť v manželskom zväzku by malo pre homosexuálne partnerstvá veľký význam, pretože by im to nesmierne pomohlo vysporiadať sa s vlastným abnormálnym spôsobom života. Každý sa istým spôsobom bojí byť iným, odlišovať sa od ostatných a práve toto by bol spôsob, ako sa s týmto problémom vyrovnáť. Taktiež ho označuje za nový prístav, v ktorom by homosexuálni jedinci našli útechu. Hoci sa niekto ku svojej homosexualite verejne hlási, stále ho napriek tomu čaká ťažký zápas presvedčiť sám seba, že byť homosexuálom je úplne v poriadku.

Ross uvádza, že gejovia sa ženia z dôvodu riešenia svojho najväčšieho problému – ako homosexuál, príslušník sexuálnej minority, adaptovať sa na väčšinovú spoločnosť (Ross In: Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 54). Hovoril tak v súvislosti s klasickým manželstvom, kedy si homosexuálne orientovaný muž vezme heterosexuálnu ženu, len z dôvodu, aby sa začlenil do spoločnosti a prispôbil sa preferovanému typu vzťahov.

Hoci je toto trochu iný prípad, podstata je rovnaká – uzavrieť manželstvo, na základe ktorého získa pocit väčšej akceptácie spoločnosťou.

Tretí dôvod má praktickejší význam ako predošlé dva. Ide o to, aby aj homosexuálne páry mohli využívať rovnaké výhody, resp. Výhody s určitými obmedzeniami (nemožnosť adopcie), aké získavajú heterosexuálne páry uzavretím manželstva. Otázkou v tomto probléme ostáva, prečo sú homosexuálne páry znevýhodňované tým, že na riešenie problémov ohľadom majetku, pôžičiek, dedičstva, informovanosti o zdravotnom stave manželstva apod. potrebujú osobitnú zmluvu pre každý z týchto prípadov, zatiaľ čo partnerstvám heterosexuálnym stačí jedna zmluva a to manželská. (Prečo nestačia len zmluvy, 2006, s. 1).

Ak uvažujeme, že v našich podmienkach by registrovaným partnerstvám nebola udelená len možnosť adopcie dieťaťa, nevidíme žiaden dôvod, ktorý by bránil zavedeniu tohto zákona aj v našej spoločnosti.

4.2 Návrhy v rámci etickej výchovy

Podľa nás by najefektívnejším spôsobom na riešenie tejto sexuálnej otázky bolo zavedenie sexuálnej výchovy už na stredných, či vysokých školách, na vysokých školách v rámci prípravy budúcich pedagógov etickej výchovy. Uvedomujeme si však, že zhrnutie poznatkov o sexuálnej výchove do vysokoškolských syláb a študijných programov etiky by vyžadovalo veľkú škálu ďalších príprav. Medzi takéto by patrili najmä dostatok kvalifikovaných lektorov a lektoriek a tiež vypracovanie obsahových štruktúr predmetov. Taktiež by bolo opodstatnené vyčlenenie priestoru vysokoškolského štúdia na realizáciu seminárov, kurzov a školení zameraných na rozvoj a reflektovanie pohlavnosti, sexuálnej výchovy a rodovosti. Na strane druhej prehĺbovaním takéhoto vzdelávania nielen u budúcich učiteľov, aby sa predišlo vytváraniu predsudkov, čím by sa znížili negatívne dopady na túto komunitu.

Je taktiež nevyhnutné odtabuizovanie otázok, ktoré dnešná spoločnosť považuje za kontroverzné. Homosexualita tu existovala po stáročia, preto si myslíme, že je zbytočné schovávať sa za nejaké stereotypy. Bisexuáli, transsexuáli a homosexuáli sú ľudia ako my. To, akými sú, si nevybrali samy, nenakazili sa homosexualitou ako chrípkou, či angínou. Sexuálna orientácia nie je trendovou záležitosťou, ale človek sa už so svojou orientáciou narodí. Ak by sa takéto informácie vstiepovali deťom už na školách, mohli by sme predísť diskriminácií tejto sexuálnej minority a postupne by sme mohli zabezpečiť ich normálne začlenenie do spoločnosti.

5 Prieskum

5.1 Cieľ prieskumu

Hlavným cieľom prieskumu bolo identifikovať subjektívne a morálne postoje k registrovanému partnerstvu z pohľadu mladých a získané výsledky porovnať z hľadiska pohlavia našich respondentov.

5.2 Prieskumné otázky

Aké postoje k registrovaným partnerstvám zastávajú respondenti mužského a ženského pohlavia?

Aký je postoj respondentov ku výchove detí homosexuálnymi rodičmi?

Čo považujú respondenti za hlavné morálne dôvody, ktoré hovoria pre registrované partnerstvá?

5.3 Metódy prieskumu

Na zodpovedanie zadaných prieskumných otázok a naplnenie cieľov prieskumu sme využili nami vytvorený prieskumný dotazník. Pri vytváraní otázok nám pomohla publikácie Markovej (2007). Dotazník pozostáva zo 4 identifikačných údajov (pohlavie, vek, dosiahnuté vzdelanie, sexuálna orientácia), ďalej z 12 otvorených otázok, s možnosťou odpovedať voľne, podľa uváženia a vlastnými slovami. V dotazníku sme taktiež použili aj 4 škálové otázky, kde mali k dispozícii 5 stupňovú škálu s možnosťou výberu odpovede od úplne súhlasím až po úplne nesúhlasím.

5.4 Spracovanie výsledkov prieskumu

Výsledky sme spracovali pomocou kvantitatívnej a kvalitatívnej analýzy a matematicko-štatistické spracovanie výsledkov sme získali vďaka štatistickému softvéru Excel a škálovacie otázky sme spracovali pomocou Lickertovej škály, kde 1-úplne súhlasím, 2-častočne súhlasím, 3-priemerne, 4-častočne nesúhlasím, 5- úplne nesúhlasím. Spracovali sme aj percentuálne aj početné vyhodnotenie prieskumu. Odpovede na otvorené otázky a ich následnú kvalitatívnu analýzu sme realizovali zaradením jednotlivých odpovedí do kategórií podľa výskytu početností.

5.5 Časov plán a harmonogram prieskumu

Prieskum sme realizovali v nasledujúcich časových etapách:

- vymedzenie našich cieľov prieskumu

október 2011

- teoretické vymedzenie cieľov	október-december 201
- výber prieskumného súboru	december 2011
- voľba prieskumných postupov a metód	december 2011
- vypracovanie dotazníka	január 2012
- realizácia prieskumu	február-marec 2012
- spracovanie výsledkov prieskumu	marec 2012
- analýza a interpretácia výsledkov prieskumu	apríl 2012

5.6 Výber a charakteristika prieskumného súboru

Pre náš prieskum sme si zvolili zámerný výber respondentov/tiek, ktorí/é tvorili náš prieskumný súbor. Celkový prieskumný súbor tvorilo 200 respondentov/tiek mladého dospelého veku vo od 20 do 30 rokov a stredného dospelého veku od 31 do 45 rokov. Bolo rozdanych 200 dotazníkov, v našej interpretácii vyhodnotíme 200. Návratnosť dotazníka bola 100%.

Na základne pohlavnej diferenciácie vypracovalo náš dotazník rovnako 100 mužov a 100 žien, z toho vyplýva že ženské pohlavie tvorí 50% a mužské pohlavie 50%.

Tab. 1: Rozloženie prieskumného súboru z hľadiska pohlavia

Pohlavár	N	Percentá (%)
Ženy	100	50
Muži	100	50
Spolu	200	100

Tabuľka č. 2 nám ukazuje, že prevažujú respondenti mladého dospelého veku (56%) nad respondentami stredného dospelého veku (44%).

Tab. č. 2: Rozloženie prieskumného súboru z hľadiska veku

Vekové kategórie	N	Percentá (%)
Mladý dospelý vek	112	56
Stredný dospelý vek	88	44
Spolu	200	100

Tabuľka č. 3 nám ukazuje rozloženie respondentov z hľadiska najvyššie dosiahnutého vzdelania. Najpočetnejšiu časť prieskumného súboru tvorili študenti vysokých škôl (69%), druhou najpočetnejšou skupinou sú respondenti s dosiahnutým stredoškolským vzdelaním (16%), ďalej sú to vysokoškolsky vzdelaní respondenti, ktorí tvorili (11%) a najmenšiu početnosť v prieskumnom súbore tvorili respondenti, ktorí majú najvyššie dosiahnuté vzdelanie základné (4%).

Tab. č. 3 Rozloženie prieskumného súboru z hľadiska najvyššie dosiahnutého vzdelania

vzdelanie	ženy		Muži		spolu	
	N	%	N	%	N	%
základné	2	2,00%	6	6,00%	8	4,00%
stredoškolské	16	16,00%	16	16,00%	32	16,00%
vysokoškolské	10	10,00%	12	12,00%	22	11,00%
študent VŠ	72	72,00%	66	66,00%	138	69,00%

V tabuľke č. 4 môžeme sledovať rozdelenie prieskumného súboru na základe sexuálnej orientácie respondentov. Drvivú väčšinu našich respondentov tvorili homosexuálne orientovaní jedinci (96%), v našom prieskume sa objavili aj bisexuálne orientovaní (3%) a taktiež sa medzi našli aj homosexuálne orientovaní respondenti (1%).

Tab. č. 4 Rozloženie prieskumného súboru na základe sexuálnej orientácie

sexuálna orientácia	Ženy		muži		Spolu	
	N	%	N	%	N	%
Homosexuálna	0	0,00%	2	2,00%	2	1,00%
heterosexuálna	97	97,00%	95	95,00%	192	192,00%
Bisexuálna	3	3,00%	3	3,00%	6	3,00%

6 Analýza výsledkov prieskumu

V tejto kapitole našej práce prinášame analýzu nášho prieskumného materiálu získaného na základe dotazníka.

Pri vyhodnocovaní otvorených otázok sme postupovali tak, že sme všetky získané odpovede od našich respondentov roztriedili do kategórií na základe podobnosti. Odpovede v týchto kategóriách sú si veľmi podobné a z tohto dôvodu uvádzame iba názov kategórie, pretože odpovede boli príliš dlhé. Samozrejme sme sa snažili, aby názov kategórie dokonale vystihoval odpoveď.

Pri škálových otázkach sme využili Lickertovu stupnicu od úplne súhlasím po úplne nesúhlasím.

Otázka č. 1: Kde ste sa po prvýkrát stretli s pojmom homosexualita?

Na otvorenú otázku č. 1, kde sme sa pýtali respondentov, kde sa po prvýkrát stretli s pojmom homosexualita, sme následne vytvorili kategórie odpovedí:

1. televízia

Napr.: „...v nejakom televíznom programe, alebo relácií...“

2. v škole

Napr.: „... v škole v rámci etickej alebo náboženskej výchovy...“

3. v partii

Napr.: „... dozvedel som sa to od kamarátov...“

4. nepamätám sa

Napr.: „...nepamätám sa, bolo to už veľmi dávno, čo som tento pojem počul po prvýkrát...“

Tabuľka č.5 nám ukazuje, že skoro 97, teda skoro polovica z nášho prieskumného súboru sa s pojmom homosexualita stretla alebo o ňom počula, vďaka televízií alebo iným médiám, v školskom prostredí sa s týmto pojmom po prvýkrát stretlo 60 respondentov a ďalších 28 vie o tomto pojme od priateľov a známych. 15 z našich respondentov si už nevie spomenúť, kde sa po prvýkrát s pojmom homosexualita stretli.

Tab. č. 5 Analýza odpovedí na otázku: Kde ste sa po prvýkrát stretli s pojmom homosexualita?

	Muži	ženy	Spolu
Odpovede	N	N	N
1. televízia	43	54	97
2. škola	27	33	60
3. priatelia	18	10	28
4. neviem	12	3	15

Otázka č. 2: Mala by verejnosť podľa Vás častejšie diskutovať o homosexualite?

Na uzatvorenú otázku č.6, či by mala verejnosť častejšie diskutovať o homosexualite sme najviac odpovedí získali v odpovedi priemerne (43%), z čoho môžeme usúdiť, že náš prieskumný súbor nie je úplne presvedčený o potrebe diskutovať na túto tému. Ženy si myslia, že by sa určite o tejto téme malo diskutovať (40%), v porovnaní s mužmi, z ktorých možnosť úplne súhlasím uviedlo 22%. Alternatívu, aby sa o tejto téme nediskutovalo vôbec, alebo teda úplne nesúhlasím uviedlo len 3% opýtaných, takže môžeme povedať, že téma homosexuality nám nie je celkom ľahostajná.

Tab. č. 6 Analýza odpovedí na otázku: Mala by podľa Vás verejnosť častejšie diskutovať o homosexualite?

	Muži		Ženy		Spolu	
	N	%	N	%	N	%
1	22	22,00%	40	40,00%	62	31,00%
2	23	23,00%	19	19,00%	42	21,00%
3	49	49,00%	37	37,00%	86	43,00%
4	2	2,00%	2	2,00%	4	2,00%
5	4	4,00%	2	2,00%	6	3,00%

Tab. č. 7 Aritmetický priemer, modus, median a smerodajná odchýlka k otázke č. 2

	Muži	ženy
Aritmetický priemer	20,4	19,2
Median	22	20,5
Smerodajná odchýlka	18,47	13,46
Modus	3	1

Z hodnôt modusu môžeme usúdiť, že muži a ženy majú rôzny postoj ku potrebe komunikácií o homosexualite. Zatiaľ čo muži nie sú presvedčení o potrebe komunikovať o homosexualite, ženy sú oveľa viac presvedčené o tejto potrebe.

Otázka č. 3 : Súhlasíte s tvrdením, že vo Vašom okolí sa nachádzajú homosexuálne orientovaní ľudia?

Otázkou č.3 sme sa chceli dozvedieť, či sa v okolí respondentov vyskytujú homosexuálne orientovaní jedinci. Veľká väčšina využila možnosť úplne súhlasím (78,5%), z toho viac bolo žien 81 ale nie o moc menej mužov 76. Respondentov, ktorí nevedia o nikom vo svojom okolí, kto by bol homosexuálne orientovaný bolo malé množstvo z celkového počtu (4%). Aj na tomto prípade môžeme vidieť, že homosexualita sa nás týka a stretávame sa s ňou v našom každodennom živote.

Tab. č. 8 Analýza odpovedí na otázku: Súhlasíte s tvrdením, že vo Vašom okolí sa nachádzajú homosexuálne orientovaní ľudia?

Odpovede	Muži		ženy		Spolu	
	N	%	N	%	N	%
1	76	76,00%	81	81,00%	157	78,50%
2	2	2,00%	6	6,00%	8	4,00%
3	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
4	18	18,00%	9	9,00%	27	13,50%
5	4	4,00%	4	4,00%	8	4,00%

Tab. č. 9 Aritmetický priemer, modus, median a smerodajná odchýlka k otázke č. 3

	muži	Ženy
Aritmetický priemer	20	20
Median	4	6
Smerodajná odchýlka	32,09	34,26
Modus	1	1

Otázka č. 4: Vnímate homosexualitu u žien inak ako homosexualitu u mužov?

Pomocou otázky č. 8 sme sa snažili zistiť, či verejnosť vníma homosexualitu rovnako u žien ako u mužov, alebo majú na ňu odlišný pohľad z hľadiska pohlavia. Zistili sme, že muži určite vnímajú homosexualitu u žien a u mužov iným spôsobom, 61% mužských respondentov úplne súhlasí s týmto tvrdením. Naopak u žien sme sa stretli s opačným postojom a teda, že homosexualitu nevnímajú rozdielne u mužov a u žien, 39% ženských respondentiek súhlasilo s tvrdením čiastočne súhlasím.

Tab. č. 10 Analýza odpovedí na otázku: Vnímate homosexualitu u žien inak ako homosexualitu u žien?

	muži		ženy		Spolu	
Odpovede	N	%	N	%	N	%
1	61	61,00%	10	10,00%	71	35,50%
2	22	22,00%	1	22,00%	23	11,50%
3	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
4	10	10,00%	68	68,00%	78	39,00%
5	7	7,00%	21	21,00%	28	14,00%

Tab. č. 11 Aritmetický priemer, median, smerodajná odchýlka a modus k otázke č. 4

	muži	ženy
Aritmetický priemer	20	40
Median	10	28
Smerodajná odchýlka	24,26	33,31
Modus	1	4

Z tabuľky č. 11 môžeme jasne vidieť odlišný postoj ku homosexualite u mužov a u žien. Štatistické hodnoty nám jasne ukazujú, že zatiaľ čo muži vnímajú homosexualitu u oboch pohlaví rozhodne odlišne, zatiaľ čo ženy z nášho prieskumného súboru v tom až taký rozdiel nevidia.

Otázka č. 5: Vedeli by ste vysvetliť pojem registrované partnerstvo?

Na otvorenú otázku č.5 sme chceli zistiť, či by náš prieskumný súbor vedel vysvetliť pojem registrované partnerstvo a podľa počtu odpovedí sme vyvodili nasledujúce kategórie:

1. oficiálny manželský zväzok

Napr.: „...niečo ako manželský zväzok heterosexuálnej dvojice...“

2. spolužitie dvoch homosexuálnych partnerov

Napr.: „...keď spolu dvaja homosexuáli žijú v spoločnej domácnosti ako pár...“

3. obdoba manželstva

Napr.: „...podobné ako manželstvo heterosexuálov, aj keď tu je žena so ženou a muž s mužom...“

4. neviem

Napr.: „...neviem tento pojem vysvetliť, nepoznám ho...“

Tab. č.12 Analýza odpovedí na otvorenú otázku: Vedeli by ste vysvetliť pojem registrované partnerstvo?

Odpovede	Muži	ženy	spolu
Oficiálny manželský zväzok	36	39	75
Spolužitie dvoch homosexuálov	29	26	55
Obdoba manželstva	22	24	46
Neviem	13	11	24

Otázka č. 6: Ako by ste reagovali, keby člen Vašej rodiny, prípadne blízky priateľ odhalil svoju homosexuálnu orientáciu?

Otázkou č. 6 sme chceli zistiť, aký postoj by zastali naši respondenti, keby sa im v ich blízkom okolí niekto priznal so svojou homosexuálnou orientáciou. Stretli sme sa tu pomerne s kladnými odpoveďami u oboch pohlaví, konkrétne 54% žien a 44% mužov by

tento fakt prijalo bez výhrad. Odpovede sme zoradili podľa početnosti a zaradili do kategórií:

1. nič by sa nezmenilo

Napr.: „... na našom vzťahu by sa nič nezmenilo, priateľmi sme kvôli iným veciam a nie kvôli sexuálnej orientácii...“

2. zo začiatku by to bol veľký šok

Napr.: „...na začiatku by ma to riadne zaskočilo, ale postupom času by som si to určite zvykol/la...“

3. nezmieril by som sa s tým

Napr.: „...s niečím takým by som sa asi nezmieril a s takým človekom by som sa viac priateľiť nechcel...“

4. neviem si to predstaviť

Napr.: „...túto situáciu si vôbec neviem predstaviť a už vôbec nie to, že niekto v mojom okolí by bol homosexuál...“

Tab. č. 13 Analýza odpovedí na otvorenú otázku: Ako by ste zareagovali, keby člen Vašej rodiny, prípadne blízky priateľ odhalil svoju homosexuálnu orientáciu?

Odpovede	muži	ženy	Spolu
Nič by sa na vzťahu nezmenilo	44	54	98
Časom by som to prijal	46	32	78
Nezmieril by som sa s tým	6	10	16
Neviem si to predstaviť	4	4	8

Otázka č. 7: Kedy sa podľa Vášho názoru človek stáva homosexuálom?

Cieľom otázky č. 7 bolo zistiť názory respondentov, na to, ako sa podľa nich človek stáva homosexuálom, resp. kedy sa ním stáva. Väčšina opýtaných (85) je názoru, že človek sa s touto sexuálnou orientáciou už narodí. Odpovede sme zoradili podľa početnosti a zaradili ich do jednotlivých kategórií:

1. narodí sa ním

Napr.: „...podľa mňa sa človek už narodí ako homosexuál...“

2. v puberte

Napr.: „...v období dospievania, puberty, v sebe odhalí, že ho priťahuje rovnaké pohlavie

3. vplyvom prostredia

Napr.: „...keď sa pohybuje v prostredí, kde s homosexuáli, alebo keď je chlapec vychovávaný len matkou...“

4. neviem

Napr.: „...neviem, nikdy som sa nad tým nezamýšľal a ani neviem povedať, kedy sa ním asi stáva...“

Tab. č. 14 Analýza odpovedí na otvorenú otázku: Kedy sa podľa Vášho názoru človek stáva homosexuálom?

Odpovede	Muži	ženy	Spolu
Narodí sa ním	37	48	85
V puberte	28	24	52
Vplyvom prostredia	20	19	39
Neviem sa vyjadriť	15	9	24

Otázka č. 8: Súhlasili by ste so schválením homosexuálnych partnerstiev v podobe manželského zväzku?

V otázke č. 8 sme sa snažili zistiť, či by naši respondenti súhlasili so schválením homosexuálneho partnerstva v podobe manželského zväzku. Na získanie informácií sme zvolili škálu odpovedí so začínajúcou možnosťou úplne súhlasím až po úplne nesúhlasím ako poslednou možnosťou. Dospeli sme k zaujímavým zisteniam a síce, že 38% našich respondentov vyslovilo čiastočný súhlas s týmto zákonom, kde však prevažujúcu väčšinu

tvorili respondenti ženského pohlavia (38%) oproti mužom (22%). Naopak muži tvorili väčšinu pri možnosti čiastočný nesúhlas (35%), zatiaľ čo u žien vyslovili čiastočný nesúhlas len 15%. Taktiež nie malé množstvo mužskej časti nášho prieskumného súboru vyslovilo úplný nesúhlas so zavedením registrovaných partnerstiev (27%), zatiaľ čo u žien to bolo len 14%. Z tohto môžeme usúdiť, že ženská časť nášho prieskumného súboru je otvorenejšia otázke registrovaných partnerstiev a zastávajú kladný postoj voči nim.

Tab. č.15 Analýza odpovedí na otázku : Súhlasili by ste so schválením homosexuálnych partnerstiev v podobe manželského zväzku?

Odpoveď	muži		ženy		spolu	
	N	%	N	%	N	%
1	9	9,00%	22	22,00%	31	15,50%
2	22	22,00%	38	38,00%	60	30,00%
3	7	7,00%	11	11,00%	18	9,00%
4	35	35,00%	15	15,00%	50	25,00%
5	27	27,00%	14	14,00%	41	20,50%

Tab. č. 16 Aritmetický priemer, median, smerodajná odchýlka a modus k otázke č. 8

	muži	Ženy
Aritmetický priemer	20	20
Median	22	15
Smerodajná odchýlka	11,92	10,84
Modus	4	2

Z tabuľky č. 16 môžeme vidieť, že ženy sú viac priklonené myšlienke registrovaných partnerstiev ako muži.

Otázka č. 9: S akými najväčšími problémami sa podľa Vás homosexuáli musia vysporiadať?

V prieskumnej otázke č. 9 sme sa snažili zistiť pomocou otvorenej otázky, či si verejnosť dokáže predstaviť, s kými najväčšími problémami sa homosexuálne orientovaní jedinci musia vysporiadať. Veľká väčšina našich respondentov uznala, že neporozumenie a odcudzovanie je najčastejším problémom, s ktorým sa v spoločnosti takýto ľudia stretávajú. Odpovede sme zoradili do kategórií podľa početnosti odpovedí nasledovne:

1. nepochopením

Napr.: „... určite sa stretávajú s tým, že im ľudia nedokážu porozumieť, ako môžu byť takí...“

2. odcudzovaním

Napr.: „... podľa mňa ich ľudia odcudzujú a majú ich za zlých, špinavých, chorých len kvôli tomu, že sú homosexuálmi...“

3. predsudky

Napr.: „...naša krajina je stále dosť konzervatívna a ľudia inakosť vnímajú ako handicap, u starších ľudí by ma neprekvapil názor, že sa homosexualitou dá nakaziť ako chrípkou...“

4. neviem posúdiť

Napr.: „...nikdy som sa nad tým nezamýšľal, neviem teda posúdiť, či majú nejaké problémy...“

Tab. č. 17 Analýza odpovedí na otvorenú otázku: S akými najčastejšími problémami sa podľa Vás musia homosexuáli vysporiadať v rámci spoločnosti?

Odpovede	Muži	ženy	Spolu
S nepochopením	65	72	137
S odcudzovaním	21	15	36
S predsudkami	10	11	21
Neviem sa vyjadriť	4	2	6

Otázka č. 10: Aké pocity vo Vás vyvoláva pohľad na bozkávajúcu sa homosexuálnu dvojicu žien?

V otázke č. 14 sme sa snažili zistiť, aké pocity vyvoláva u verejnosti pohľad na bozkávajúcu sa homosexuálnu dvojicu žien. Zistili sme, že viac ako polovici nášho prieskumného súboru pohľad na bozkávajúce sa ženy nie je problémom, u mužov 66% a u žien 43% respondentov. Zaujímavé bolo zistenie, že u mužov respondentov vyjadrilo negatívny postoj len 2% opýtaných, ktorí sa vyjadrili, že im také niečo, nie je príjemné vidieť. Najčastejšie odpovede sme zoradili do nasledovných kategórií:

1. nevadí mi to

Napr.: „... pohľad na dve pekné bozkávajúce ženy, mi vôbec nevadí, ba naopak...“

2. zvedavosť

Napr.: „... často krát to vo mne vyvoláva pocit zvedavosti, aké to asi môže byť...“

3. zmiešané pocity

Napr.: „... nedá sa povedať, že mi je to nepríjemné, ale na druhej strane to nie je nič, čo by som vyhľadával...“

4. nie je mi to príjemné

Napr.: „... pohľad na niečo také mi je nepríjemné, neprirodzené niečo...“

Tab. č. 18 Analýza odpovedí na otázku: Aké pocity vo Vás vyvolá pohľad na bozkávajúcu sa homosexuálnu dvojicu žien?

Odpovede	muži	ženy	spolu
Nevadí mi to vidieť	66	43	109
Zvedavosť	17	28	45
Zmiešané pocity	15	23	38
Nepříjemné pocity	2	6	8

Otázka č. 11: Aké pocity vo Vás vyvoláva pohľad na bozkávajúcu sa homosexuálnu dvojicu mužov?

Otázka č. 11 je veľmi podobná predchádzajúcej, s tým rozdielom, že v otázke č. 10 sme sa pýtali na bozkávajúcu sa homosexuálnu dvojicu mužov. Zaznamenali sme aj dosť podstatný rozdiel v postojoch a názoroch našich respondentov. Na rozdiel od pocitov, ktoré

vyvoláva pohľad na bozkávajúce sa ženy, pri mužoch to v nich vyvoláva skôr zmiešané až nepríjemné pocity, či dokonca odpor vo veľkej väčšine prieskumného súboru. Musíme však podotknúť, že aj v tomto prípade, bola ženská časť prieskumného súboru zhovievavejšia, kde naopak u mužov až 75 vyslovilo nepríjemné pocity, či odpor.

Odpovede sme zoradili do nasledujúcich kategórií podľa početnosti ich výskytu:

1. odpor

Napr.: „... je to niečo hnusné, nechutné, niečo, čo ma dokáže až rozčúliť...“

2. nepríjemné pocity

Napr.: „... dvaja bozkávajúci chlapi je niečo, čo nechcem vidieť radšej nikdy...“

3. zmiešané pocity

Napr.: „... aj keď viem, že aj oni si chcú prejavovať lásku, asi by mi to nebolo najpríjemnejšie, ale rešpektovala by som to...“

4. Nevadí mi to

Napr.: „... niečo také mi absolútne neprekáča, keď sa ľúbia, nech sa aj bozkávajú, sú to tiež len ľudia...“

Tab. č. 19 Analýza odpovedí na otázku: Aké pocity vo Vás vyvolá pohľad na bozkávajúcu sa homosexuálnu dvojicu mužov?

Odpovede	Muži	ženy	Spolu
Odpor	75	15	90
Nepříjemné pocity	15	54	69
Zmiešané pocity	5	21	26
Nevadí mi to vidieť	5	10	15

Otázka č. 12: Aký je Váš názor na možnosť adopcie dieťaťa homosexuálnym párom?

V tejto otázke sme sa snažili zistiť postoj našich respondentov k možnosti adopcie homosexuálnymi ľuďmi. Najvyšší počet odpovedí u mužov 44 bolo k odpovedi čiastočne nesúhlasím. U žien 37 bolo to číslo o niečo nižšie, ale aj tak môžeme podľa všetkého usúdiť, že verejnosť nie je k otázke adopcie homosexuálnymi dvojicami naklonená. Len 11% našich respondentov vyslovilo súhlas a kladný postoj k tejto myšlienke.

Tab. č. 20: Analýza odpovedí na otázku: Aký je Váš názor na možnosť adopcie dieťaťa homosexuálnym párom?

	muži		ženy		spolu	
odpovede	N	%	N	%	N	%
1	12	12,00%	10	10,00%	22	11,00%
2	2	2,00%	20	20,00%	22	11,00%
3	4	4,00%	4	4,00%	8	4,00%
4	44	44,00%	37	37,00%	81	40,50%
5	38	38,00%	29	29,00%	67	33,50%

Tab. č. 21: Aritmetický priemer, median, smerodajná odchýlka a modus k otázke č. 12

	muži	ženy
Aritmetický priemer	20	20
Median	12	20
Smerodajná odchýlka	19,65	13,47
Modus	4	4

Zo štatistických údajov môžeme vidieť, že v otázke možnosti adopcie dieťaťa homosexuálnym párom sa obe pohlavia našich respondentov zhodli v negatívnom postoji.

Otázka č. 13: Aký je podľa Vás najväčší rozdiel medzi homosexuálnym a heterosexuálnym partnerstvom?

V otázke č. 13 bolo našim cieľom zistiť názor našich respondentov pomocou otvorenej otázky na to, aký je podľa nich najväčší rozdiel medzi homosexuálnym a heterosexuálnym partnerstvom. Väčšina z nášho prieskumného súboru sa zhodla, že azda najväčším rozdielom takýchto dvojíc je v zakladaní spoločnej rodiny (81%). Ďalším veľkým

rozdielom homosexuálnych a heterosexuálnych dvojíc, je podľa nášho prieskumného súboru aj v podpore spoločnosťou. Najčastejšie odpovede sme zhrnuli do nasledujúcich kategórií:

1. zakladanie rodiny

Napr.: „... určite majú sťažené zakladanie rodín, pretože adopcia homosexuálom nie je povolená...“

2. podpora spoločnosti

Napr.: „... štát podporuje mladé dvojice, ktoré chcú uzavrieť manželstvo, napríklad v podobe novomanželského príspevku, umožňuje im vychovávať deti, kde naopak u homosexuálov žiadna podpora zo strany štátu a spoločnosti nie je...“

3. žiadny

Napr.: „... ja ich vnímam rovnako...“

4. neviem

Napr.: „...neviem, či je medzi nimi nejaký zásadný rozdiel, čo sa vzťahov týka...“

Tab. č. 22 Analýza odpovedí na otázku: Aký je podľa Vás najväčší rozdiel medzi homosexuálnym a heterosexuálnym partnerstvom?

Odpovede	Muži	ženy	Spolu
Zakladanie rodiny	37	44	81
Podpora spoločnosti	29	27	56
Žiadny rozdiel	18	18	36
Neviem	16	11	27

Otázka č. 14: Má podľa Vás výchova homosexuálnym párom vplyv na sexuálnu orientáciu dieťaťa?

V tabuľke č. 23 môžeme sledovať odpovede našich respondentov na otázku, či má výchova homosexuálnym párom vplyv na sexuálnu orientáciu a vývoj dieťaťa. Z našich výsledkov vyplýva, že viac ako polovica nášho prieskumného súboru si nemyslí, že by sexuálnu orientáciu dieťaťa ovplyvňovala výchova homosexuálnym párom (116). Naopak 72 respondentov si myslí, že istý vplyv tam je a výchova homosexuálnym párom ovplyvní

sexuálnu orientáciu ich dieťaťa. Najčastejšie odpovede si uvedieme v nasledujúcej kategorizácii:

1. Nie

Napr.: „... nemyslím si, že niekto bude homosexuál, len kvôli tomu, že ho homosexuál vychováva, buď to v sebe má alebo nie, ale výchovou to nie je...“

2. určite áno

Napr.: „... myslím si, že homosexuálny pár by ovplyvnil aj dieťa, predsa len by ich to dieťa bralo ako prirodzený príklad a také isté správanie by si osvojilo...“

3. asi nie

Napr.: „...myslím si, že skôr nie ako áno. Neviem si to aspoň predstaviť, že by sa dalo vychovať schválne homosexuála...“

4. neviem

Napr.: „...neviem to posúdiť, či to môže mať až taký vplyv, nikdy som sa nad tým nezamýšľal...“

Tab. č. 23 Analýza odpovedí na otázku na otázku: Má podľa Vás výchova homosexuálnym párom vplyv na sexuálnu orientáciu dieťaťa?

odpovede	muži	ženy	spolu
Nie	52	64	116
Áno	41	31	72
Skôr nie	5	4	9
neviem	2	1	3

Otázka č. 15: V čom by bol podľa Vás najväčší prínos po prípadnom schválení zákona o registrovaných partnerstvách?

Pomocou otázky č. 15 v rámci nášho prieskumu sme sa snažili dozvedieť, v čom vidí verejnosť najvyšší prínos v prípade schválenia zákona o registrovaných partnerstvách. Najvyšší počet mužov z nášho prieskumného súboru (39) si myslí, že najväčším prínosom by bolo zväčšenie práv týchto občanov, v oblasti rodinnej politiky. Ženská časť prieskumného súboru (47) zas videla za najväčší prínos to, že by takýto ľudia boli oveľa

šťastnejší, nestretávali by sa s toľkými problémami v rámci spoločnosti. Odpovede sme zoradili do kategórií:

1. manželské práva

Napr.: „...dostávalo by sa im rovnakých práv, ako pri bežných pároch a výhodu by mali aj v oblasti dedičstva...“

2. menšia promiskuita

Napr.: „...tým, že by žili ako manželia si myslím, že by menej striedali partnerov...“

3. viac šťastných párov

Napr.: „... konečne by mohli slobodne a voľne žiť bez toho, aby sa cítili menejcenní, rovnako ako heterosexuálni manželia...“

4. dane

Napr.: „...ako reálne zákonne registrovaná dvojica by odvádzali dane...“

5. nič

Napr.: „...neviem si to predstaviť a už vôbec si neviem predstaviť, že by to prinieslo nejaké výhody...“

Tab. č. 24 Analýza odpovedí na otázku? Aké výhody by podľa Vás prinieslo zavedenie zákona o registrovaných partnerstvách?

Odpovede	muži	ženy	spolu
Manželské práva	39	20	59
Menšia promiskuita	28	22	50
Šťastné páry	23	47	70
Dane	7	6	13
Nič	3	5	8

Otázka č. 16: Čo podľa Vás z morálneho hľadiska hovorí pre registrované partnerstvá?

Otázkou č.19 sme sa snažili získať morálne postoje našich respondentov k registrovaným partnerstvám a položili sme im otázkou, čo podľa nich hovorí PRE registrované partnerstvá práve z morálneho hľadiska. 73 z našich respondentov sa zhodlo, že jednoznačne morálne pre registrované partnerstvá hovorí zmysel ľudských práv a

slobôd a takmer rovnaký počet 72 má za to, že práve láska homosexuálnych párov je dostatočným morálnym dôvodom, ktorý sa stavia pre registrované partnerstvá. Odpovede nášho prieskumného súboru sme zoradili nasledovne:

1. ľudské práva

Napr.: „...každý človek má predsa rovnaké ľudské práva a slobody a preto aj homosexuáli majú právo byť takými, akými sú bez toho, aby im niekto prikazoval opak...“

2. láska

Napr.: „...najmorálnejšie na tom všetkom by bolo, že je jedno, či sa ľúbia muž so ženou, alebo muž s mužom, dôležité je, že tam tie city sú, veď čo je dôležitejšie ako ozajstná láska...“

3. pochopenie

Napr.: „...zavedenie tohto zákona by možno zmocnilo v spoločnosti cit pre pochopenie druhých...“

4. tolerancia

Napr.: „...podľa mňa tolerancia je najdôležitejšia a naučiť sa tolerovať ľudí, ktorí sú iní ako my, je to najmorálnejšie, čo môžeme urobiť.“

Tab. č. 25 Analýza odpovedí na otázku: Čo podľa Vás z morálneho hľadiska hovorí PRE registrované partnerstvo?

Odpovede	Muži	ženy	Spolu
Ľudské práva	44	29	73
Láska	32	40	72
Pochopenie	7	22	39
tolerancia	7	2	9

Otázka č. 17: Čo podľa Vás z morálneho hľadiska hovorí proti registrovaným partnerstvám?

Otázkou č. 17 sme taktiež chceli zistiť morálne postoje našich respondentov ale tento krát sme chceli zistiť, čo považujú z morálneho hľadiska PROTI registrovaným partnerstvám. Pri tejto otázke sme dostali množstvo rôznych odpovedí, z ktorých niektoré

sa nám len veľmi ťažko zaraďovali do kategórií. Väčšina nášho prieskumného súboru vyslovila názor, že podľa nich je to niečo nemorálne z dôvodu, že je to proti prírode, niečo neprirodzené, pretože jediný prirodzený model je len muž a žena. Ďalší argument bol, že registrované partnerstvá nie sú vhodné s ohľadom na deti, pretože budú vnímať nesprávny rodinný model. Nakoniec sme odpovede zoradili do kategórií nasledovne:

1. neprirodzené

Napr.: „...je to niečo neprirodzené, ľudský jedinec nie je stavaný na pohlavný styk s rovnakým pohlavím...“

2. proti prírode

Napr.: „...zvieratá s homosexualitou nevymýšľajú. Tak nerozumiem prečo musia ľudia...“

3. zlý vzor

Napr.: „...ak schválime zákon o registrovaných partnerstvách, naše deti budú vidieť okrem tradičného modelu rodiny, kde je otec a matka aj tento netradičný a mohlo by to v deťoch vyvolať zmätok...“

Tab. č. 26 Analýza odpovedí na otázku: Čo podľa Vás z morálneho hľadiska hovorí PROTI registrovaným partnerstvám?

Odpovede	Muži	ženy	spolu
Je to neprirodzené	50	45	67
Proti prírode	22	45	67
Zlý vzor pre deti	28	24	52

7 Sumarizácia výsledkov prieskumu

Analýzou odpovedí našich respondentov/tiek, ktorí sa zúčastnili prieskumu, sme dospeli k nasledujúcim zisteniam. Naším prvým cieľom v prieskume bolo porovnanie postojov k registrovanému partnerstvu u žien a mužov. Z našich výsledkov vyplýva, že informovanosť našich respondentov/tiek je dostačujúca, až slabá. S pojmom homosexualita sa najčastejšia stretli vďaka médiám, ďalej škole, či partii a 15 ľudí z celkového počtu 200 sa s týmto pojmom doposiaľ nestretlo.

Väčšina našich respondentov/tiek pod týmto pojmom rozumie registrované spolužitie dvoch homosexuálnych jedincov. V prieskume sa vyskytli aj nejasnosti v podobe nevedomosti rozlíšiť manželstvo a registrované partnerstvo, keďže dosť častou odpoveďou bolo práve, že je to obdoba manželstva.

Z nášho prieskumu aj vyplýva, že muži respondenti mali oveľa negatívnejší postoj ku registrovaným partnerstvám v podobe manželského zväzku ako ženy. Rovnako negatívne postoje sme zaznamenali aj v oblasti postojov na porovnanie vnímania mužských a ženských homosexuálnych dvojíc. Zatiaľ čo ženské homosexuálne dvojice respondentom neprekážajú, k mužom vyslovili dosť razantný negatívny postoj. U žien sme zaznamenali neutrálny postoj, či už išlo o ženské homosexuálne dvojice, alebo homosexuálne dvojice mužov. Významné rozdiely medzi odpoveďami mužov a žien sme taktiež zaznamenali v otázkach adopcie detí homosexuálnymi pármami, či výchovou detí.

Zo štatistických výsledkov nám jasne vyplynulo, že k otázke výchovy dieťaťa homosexuálnym párom vyslovili zhodný postoj aj muži aj ženy. Napriek vcelku pozitívnemu postojovi ku registrovaným partnerstvám, k výchove detí už taký pozitívny postoj naši respondenti nemali.

Pozitívny ohlas sme zaznamenali na otázku, ako by reagovali naši respondenti/ky, keby zistili, že člen ich rodiny alebo blízky priateľ je homosexuál. Väčšina nášho prieskumného súboru by sa s týmto faktom zmierila a nič by sa dokonca na ich doterajšom vzťahu ani nezmenilo. Myslíme si, že ak by sa blízkom okolí našich respondentov niekto s homosexuálnou orientáciou naozaj vyskytol a konali by tak, ako sa vyjadrili v našom prieskume, možno by aj ich odpoveď na možnosť adopcie a výchovu detí homosexuálmi bola oveľa zhovievavejšia.

8 Diskusia

Na našich knižných pulkoch je bohužiaľ stále málo dostupnej literatúry, ktorá by sa zaoberala sexuálnou orientáciou, homosexualitou, či postojmi ľudí. V poslednom období sa táto téma dostáva na povrch vďaka diskusiám, médiám, či školám.

Podľa prieskumu verejnej mienky, ktorý bol uskutočnený v roku 2005 môžeme vidieť, že možnosť adopcie detí homosexuálnou dvojicou by podporilo 14% opýtaných respondentov. V porovnaní s našim prieskumom môžeme sledovať mierny pokles v pozitívnom postoji k tejto problematike. Podľa názoru našich respondentov prieskumného súboru, s možnosťou adopcie by súhlasilo 11%.

Podľa Jánošovej, výsledky výskumov uskutočňovaných v posledných rokoch zameraných na získavanie postojov našej verejnosti voči homosexualite a jej prejavom jasne ukazujú, že postavenie homosexuálov a v našej spoločnosti v porovnaní s minulosťou zlepšilo. V našom prieskume sme taktiež dospeli k podobným záverom.

Najuspokojivejším faktom je, že neustále narastá informovanosť a väčší dôraz sa kladie na individualitu a jedinečnosť osoby vzhľadom na jeho slobody a práva a to i v oblasti sexuálneho správania a prežívania. Môžeme povedať, že vo viacerých výskumoch sú to práve ženy, kto je viac pozitívne naklonený myšlienke uzákonenia registrovaného partnerstva. Muži naopak oveľa menej súhlasia s touto myšlienkou, skôr navrhujú zdržanlivosť alebo utajovanie svojej sexuálnej orientácie. Usudzujeme, že to môže byť v dôsledku toho, že ženy viac uprednostňujú život v stabilnom partnerskom zväzku ako muži. V otázke výchovy dieťaťa homosexuálnym párom sa ich názor ale významne nelíšil.

Pozoruhodným zistením boli odpovede, na postoje mužov a žien k otázke, aké pocity v nich vyvoláva pohľad na bozkávajúce sa homosexuálne dvojice. Pohľad na bozkávajúce sa homosexuálne ženy nie je mužom nepríjemný, len malému počtu respondentov by takýto pohľad prekážal, zatiaľ čo pohľad na bozkávajúcu sa dvojicu mužov v nich vyvolalo obrovské pobúrenie, odpor. Postoj žien k tejto otázke bol prekvapivo neutrálny. Ženy nereagovali negatívne ani ku jednej skupine, dokonca nejak nerozlišovali, či sú to gejovia alebo lesby, môžeme povedať, že to vnímali rovnako.

Účastníci nášho prieskumu uviedli za najčastejšie problémy, s ktorými sa homosexuálne orientovaní ľudia musia vysporiadať diskrimináciu a predsudky. Obdobné závery potvrdzuje aj výskum Šipošovej (In: Ondrisová et. Al, 2002). Medzi priamu diskrimináciu sexuálnych minorít súvisí aj odopieranie povolaní, napríklad učiteľského.

V otázkach, ktoré boli otvorené, muži odpovedali stručne, často krát jednoslovne, naopak odpovede ženskej časti prieskumného súboru boli ďaleko rozsiahlejšie. Ako sme

už vyššie spomínali, najnegatívnejší výsledok sme zaznamenali v otázke výchovy dieťaťa homosexuálnymi rodičmi. Často sme sa stretli s argumentom, že dieťa potrebuje pre svoj zdravý vývoj kompletne domáce prostredie, kde mu je poskytnutý vzor aj matky aj otca. V opačnom prípade by to na dieťa mohlo mať negatívny dopad, v podobe problémov s akceptáciou okolia, najmä rovesníkmi. Ženy častejšie pripúšťali fakt, že homosexuálni rodičia môžu byť rovnako dobrými rodičmi, ako rodičia heterosexuálni, ak nie aj lepšími. Avšak nakoniec tak či tak nesúhlasili s možnosťou výchovy dieťaťa homosexuálmi, pretože sa obávajú možných posmeškov zo strany rovesníkov, čo by neskôr mohlo viesť ku psychickým problémom dieťaťa.

Veľmi zaujímavým zistením bolo pre nás, že väčšina našich respondentov vie o homosexuálne orientovaných ľuďoch vo svojom okolí, prípadne homosexuála osobne pozná. Z tohto môžeme usúdiť, že táto téma už naozaj prestáva byť tabuizovanou a malými krokmi sa stáva čoraz bežnejšou súčasťou našej spoločnosti. Literatúra uvádza, že ľudia, ktorí vo svojom okolí majú homosexuálne orientovaného jedinca, aj ku postojovým otázkam pristupujú ohľaduplnejšie a pozitívnejšie. Zaujímavé ale je, že i napriek vysokému číslu pri kladnej odpovedi, či poznajú homosexuála, aj napriek tomu ich postoje neboli radikálne pozitívnejšie, skôr naopak. Nesmieme sa potom čudovať, že takto orientovaní ľudia svoju sexuálnu orientáciu pred okolím skrývajú, pretože jej prípadné odhalenie, ich postavenie v spoločnosti nijak nezlepší, skôr naopak.

Ženy prejavujú vo svojom bežnom živote viac empatie. Môžeme povedať, že sa to potvrdilo aj v našom prieskume tým, že sa snažili vcítiť a pochopiť situáciu homosexuálov, ktorí sú často krátko odcudzovaní, diskriminovaní a znevýhodnení. Ďalším dôvodom, ktorý ovplyvňuje tento fakt je, že väčšina žien nášho prieskumného súboru malo vysokoškolské vzdelanie, alebo v súčasnosti je študentkou vysokej školy. Práve štúdium im poskytne dostatočný prísun informácií, vďaka ktorému ich postoje nie sú skreslené a zaujaté, ale naopak pozitívnejšie.

K výsledkom nášho prieskumu nám dopomohla vzorka 200 respondentov/tiek, no i napriek vysokému počtu nemožno našu prácu zovšeobecniť. Aj napriek tomu, že sme sa snažili vybrať, čo najrozsiahlejšiu a najrozdielnejšiu vzorku respondentov, či už z hľadiska veku, pohlavia, či najvyššie dosiahnutého vzdelania, väčšina našich respondentov bolo vysokoškolsky vzdelaných, čo do značnej miery mohlo ovplyvniť odpovede prieskumu.

9 Návrhy a odporúčanie pre prax

Z výsledkov nášho prieskumu vyplýva, že väčšina z našich respondentov/tiek sa otázkou registrovaného partnerstva nezapodieva, táto problematika pre nich nie je dostatočne zaujímavá a aj napriek týmto skutočnostiam odmietajú zavedenie zákona o registrovaných partnerstvách. Máme za to, že problematika registrovaných partnerstiev je v našej krajine priveľmi tabuizovaná a ľudia málo informovaní.

Objavenie samotnej homosexuality vyvoláva u jedincov mnoho otázok, neistoty, pochybností, či strachu. Preto si myslíme, že aj v rámci etiky sa s týmto problémom môžeme kedykoľvek stretnúť a je potrebné využiť poznatky a prostriedky etiky, akými sú empatia a spolupatričnosť.

Domnievame sa, že ďalšie skúmanie postojov v priebehu času by mohlo priniesť zaujímavé zmeny vo výsledkoch. V prípade, že by sa táto problematika viac dostala do povedomia ľudí a verejnosť by mala viac informácií, myslíme si, že postoje našej spoločnosti by sa mohli konečne zmeniť k lepšiemu.

V našej spoločnosti je potrebné pracovať na odstraňovaní diskriminácie homosexuálne orientovaných ľudí. To je možné doceliť skúmaním homofóbneho správania a na základe toho, vytvárať opatrenia, ktoré by znížili, či až zamedzili výskyt takýchto homofóbnych postojov.

Podľa našich zistení treba neustále zvyšovať informovanosť o tejto téme, keďže vidíme, že verejnosť má značné nedostatky. Je nevyhnutné diskutovať, objasňovať a vysvetľovať. Myslíme si, že odborné vedenie dialógu by mohlo viesť ku postupnému odbúraniu psychických bariér našej problematiky a zmiereniu apatie, na ktorú v tejto sfére často narážame.

Možno by bolo celkom zaujímavé urobiť podobný prieskum, ale za prieskumný súbor zvoliť homosexuálne orientovaných ľudí. Zistili by sme, či naozaj táto skupina ľudí stojí za prijatie registrovaného partnerstva, ako niečoho nevyhnutného, alebo je tento zákon len akousi prezentáciou názorov úzkej skupiny gejov a lesbičiek zo združení.

Myslíme sa, že zavedenie sexuálnej výchovy do škôl, alebo aspoň včleniť sexuálnu výchovu do osnov etickej výchovy na základných a stredných školách, by mohlo u žiakov vyvolať väčší záujem o túto problematiku a prehĺbilo by to v nich aj empatiu voči homosexuálom. Informovanosť a jej dostatočná miera sú v tomto smere nesmierne dôležitým faktorom. V budúcnosti by sme tak predišli rôznym degradujúcim, či diskriminačným prístupom a názorom.

ZÁVER

V dnešnej uponáhľanej dobe nemáme často krát ani chvíľu zastaviť sa a zamyslieť sa. Nie je nezvyklé, ak nám dôležité a podstatné veci preblesknú hlavou, bez toho, aby tam zanechali nejakú stopu a zapodievame sa problémami, ktoré nie sú z morálneho hľadiska také podstatné. Žijeme vo svete, kde sme si síce všetci rovní a aj napriek tomu sme istým spôsobom odlišní. Homosexualitu medzi takúto odlišnosť môžeme zaradiť. Máme ale právo odcudzovať ľudskú bytosť na základe jej sexuálnej orientácie?

V rámci etiky si jednoznačne odpovieme na túto otázku negatívne. V dobe, v ktorej sa oháňame ľudskými právami, slobodami a všade obklopujúcou demokraciou by sa niečo ako diskriminácia, odcudzovanie nemalo vyskytovať. Bohužiaľ, ako nám je známe, nie je tomu tak. Ako sme sa aj v práci dozvedeli, na svete je už množstvo krajín, ktoré tému homosexuality a registrovaných partnerstiev netabuizujú, ba naopak, prijali ju ako fakt, ktorý je súčasťou každej spoločnosti. Takéto krajiny by nám mali byť príkladom. Objaviť v sebe homosexuála nie je ľahké ani pre samotného človeka. Určite ho zo začiatku zviaza strach z neznámeho, strach z toho, ako to prijme okolie, strach z toho, ako s tým bude žiť. A v dôsledku toho, že v našej spoločnosti sa stretávame skôr s negatívnymi postojmi ku homosexualite a k otázke registrovaných partnerstiev, len malá skupina takto odlišných ľudí vyjde s pravdou na povrch.

Pri spracúvaní tejto práce sme sa snažili podať, čo najucelenejší, aj keď z dôvodu rozsahu práce určite nie komplexný pohľad na tému registrovaných partnerstiev.

V teoretickej časti našej práce sme sa snažili o vysvetlenie základných pojmov, ktoré s touto problematikou úzko súvisia, aby sme tým uľahčili porozumenie čitateľa. Oboznámili sme sa s pojmami ako homosexualita, lgbtq, registrované partnerstvo. Spomenuli sme pohľady rôznych autorov na problematiku homosexuality a registrovaných partnerstiev. Taktiež sme spomenuli, aký mala homosexualita vývoj v priebehu minulosti, ako sa názory na jej vznik a pokusy o liečenie menili. V našej práci sme spomenuli taktiež problematiku adopcie detí homosexuálnym párom a táto problematika bola východiskom k otázke nášho prieskumu, kde sme sa snažili získať stanovisko nášho prieskumného súboru.

V prieskumnej časti našej práce sme sa snažili zistiť postoje našich respondentov k otázkam týkajúcich sa homosexuality a registrovaných partnerstiev. Za prieskumný súbor sme si zvolili 200 respondentov ženského aj mužského pohlavia mladšieho a stredného dospelého veku. Respondenti boli zámerne vyberaní na základe odlišného veku, či najvyššieho dosiahnutého vzdelania, so zámerom zistiť, či tieto kvality budú mať vplyv

na ich odpovede. Získali sme veľmi zaujímavé výsledky, ktoré sme interpretovali v prieskumnej časti. Aj vďaka štatistickým výpočtom sme mohli vidieť značné rozdiely vo vnímaní homosexuality u mužov a žien. Zatiaľ čo ženy pristupovali k otázkam registrovaných partnerstiev kladnejšie, mužská časť nášho prieskumného súboru vyjadrila svoj neutrálny až negatívny postoj k otázkam registrovaných partnerstiev. Azda najväčšiu zhodu v odpovediach žien aj mužov sme zaznamenali v otázke výchovy a možnosti adopcie detí homosexuálnym párom, kde sa obe skupiny vyslovili proti takejto možnosti.

Veľký počet našich respondentov/tiek má vo svojom okolí človeka, s homosexuálnou orientáciou, no i napriek tom faktu, to ich postoje pozitívnejším smerom neposunulo. Ďalej sme zistili, že pre našu verejnosť sú prijateľnejšie homosexuálne orientované ženy ako homosexuálne orientovaní muži. Pohľad na dvoch gejov v našich respondentoch mužského pohlavia vyvoláva odpor až znechutenie. Ženy boli aj v tomto probléme zhovievavejšie a obe skupiny homosexuálov vnímali takmer rovnako. Aj napriek tomu, že sme v prieskume zistili, že verejnosť si je veľmi dobre vedomá toho, s akými problémami sa táto sexuálna minorita musí vysporiadať, ani to neprinútilo respondentov odpovedať kladnejšie. Taktiež sme zistili, že verejnosť má problémy s definíciou registrovaného partnerstva.

V poslednej kapitole sme sa snažili podať návrh, ako by sa naša práca a problematika registrovaných partnerstiev dala využiť v praxi, aj v rámci etickej výchovy. Snažili sme sa o prepojenie práce so študijným odborom. V časti diskusia sme sa zamerali na komparáciu nami dosiahnutých výsledkov prieskumu, s výskumami, ktoré vykonali iní autori. V niektorých odpovediach s naše zistenia zhodli, v iných sme obdržali odlišné zistenia.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

BASS, E.-KAUFMAN, K. 2003. *Láska je láska*. Dunajská Streda: Valeur, 2003, p.270. ISBN 80-85549-40-9.

BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ – MAŠLOVÁ, J. 1992. *Třetí pohlaví*. Praha: Scientia Medica, 1992, p. 20. ISBN 80-85526-03-4.

DAUČÍKOVÁ, A. 2001. *Lesbická láska – mýty a predsudky*. In: STIFTUNG, F.E. (Ed.) Spoločná cesta k inštitútu registrovaného partnerstva na Slovensku: *Zborník príspevkov z konferencie konanej 31. marca 2001*, p.95. ISBN 80-968372-6-5.

FÁBRY, H. et al. 2007. *Triangel: homosexualita – spoločnosť – politika*. 1. vyd. Bratislava: Museion, Občan a demokracia, 2007, s. 152. ISBN 978-80-969704-9-0.

FAFEJTA, M. 2004. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Větrovany: Nakladatelství Jana Piskiewicza, 2004, s. 159. ISBN 80-86768-06-6.

FARERMAN, L. 2002. *Krásnejší než láska mužů*. Praha: One Woman Press, 2002, s. 637. ISBN 80-86356-2-4.

FEINBERG, L. 2000. *Pohlavní štvanci*. Praha: G plus G, 2000, s. 173. ISBN 80-86103-32-3.

FREUND, K. 1962. *Homosexualita u muže*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1962, p.274. ISBN 08-042-62.

GRÉČ, J. 2001. *Prehľad legislatívy vo svete, upravujúcej spolužitie dvoch osôb rovnakého pohlavia*. In: STIFTUNG, F.E. (Ed.) Spoločná cesta k inštitútu registrovaného partnerstva na Slovensku: *Zborník príspevkov z konferencie konanej 31. marca 2001*, p.95. ISBN 80-968372-6-5.

HROMADA, J.2007. *Registrované partnerství – špatné svědomí zákonodárců?*. In: Triangel: homosexualita-společnost-politika. Bratislava: Prvé lesbické združenie Museion, 2007, p.152. ISBN978-80-969704-9-08

HENDL, J. 2004. *Přehled statistických metod zpracování dat*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004, s. 584. ISBN 80-7178-820-1.

HERETIK, A. 2001. *Psychologické a sociálno-psychologické aspekty homosexuality*. In: MRÁŽIK, M. – VESELOVSKÝ, D. (Ed.). Spoločná cesta k inštitútu registrovaného partnerstva na Slovensku. Bratislava: iNiN, 2001, s. 40-43. ISBN 80-968372-6-5.

JÁNOŠOVÁ, P. 2000. *Homosexualita v názorech súčasnej spoločnosti*. Praha: Karolinum, 2000, s.218. ISBN 80-7184-954-5

JANDOUREK, J.2001. *Sociologický slovník*. Praha: 1.Praha, 2001, p.280. ISBN 80-7178-535-0.

KAUTH, M.R. *What sexual relations?* In: JOURNAL OF PSYCHOLOGY & HUMAN SEXUALITY, 2006, vol. 18, n. 4, p. 374 – 376. ISSN 0890 - 7064

LESKOVÁ, A. – JUROVÁ, J. 2009. Heterosexuality a normativita. In *Sexualities II.: Collection of Papers From the Second International Conference held on 30 Sept. – 1. Oct. 2008*. Nitra: UKF. 2009. ISBN 978-80-8094-555-8. 124-127 s

MACNUTT, F. 2009. *Homosexualita-možno sa z nej uzdraviť?*. Hontianske Tesáre: vydavateľstvo sv. Bystríka, 2009, p.62. ISBN 978-80-969000-4-6.

MARKOVÁ, D. 2009. *Sexualita, normy a sexuálne deviácie*. Bratislava: VEDA, 2009, p.240-264; s.510-545. ISBN 978-80-224-1074-8.

MARKOVÁ, D. 2006. Sexuálne správanie a jeho rizikové aspekty. In: *Riziková mládež v súčasnej spoločnosti: Sborník příspěvků z konference s mezinárodní účastí konané pod záštitou projektu PHARE 2003 RLZ – opareni 2.1: Program Podpory aktivit zaměřených*

na integraci sociálně znevýhodněných obyvatel. Hradec Králové: Gaudeamus, Univerzita Hradec Králové, 2006, p. 155-161. ISBN 80-7041-044-2.

MARKOVÁ, D. 2007. Heterosexizmus a rodina. In: VAŠŤATKOVÁ, J. – LOUKOTOVÁ, V. (Ed.). *Akční pole sociální práce aneb sociálněpedagogické otázky současnosti : Sborník příspěvků z I. Ročníku konference konané dne 2. dubna 2007 v Olomouci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, p. 189-198. (CD-ROM). ISBN 978-80-244-1665-6.

ONDICA, S. 2004. *Úvahy o návrhoch na právne uznanie zväzkov medzi homosexuálnymi osobami*. Trnava: Tlačiareň Dobrej knihy, 2004, p.20. ISBN 80-7162-472-1.

PÁLHEGYI, F. 2011. *Homosexualita vo svete Biblie*. Bratislava: Misijná spoločnosť Ježiša Krista, 2011, p.112. ISBN 978-80-89279-60-9.

PROCHÁZKA, I. 2002. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: Stud, 2002, p.36. ISBN 80-238-8850-1.

PŘÍKASKÝ, J. 2000. *Učebnice základu etiky*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství s.r.o., 2000. 134 s. ISBN 80-7192-505-5.

RICHARDSON, D. 2003. *Heterosexuality and Social Theory*. In: Heasley, R. – Crane, B. *Sexual Lives: A reader on the Theories and Realities of Human Sexualities*. New York : McGraw – Hill, 2003, p. 371-388. ISBN 0-07-249364-X

ROSS, M.W. – PAULSEN, J.A. – Stalström, O.M. 1996. *Homosexuality and Mental Health: a Cross – culture review*. In: *Textbook of Homosexuality*. Washington D.C. : American Psychiatric press, 1996, p. 138-143. ISBN 0-88048-716-X

SIMON, W. 1996. *Postmodern Sexualities*. Routledge, 1996, p.179. ISBN 978-0415106269

SCHWARTZ, P., RUTTER V., 1998. The gender of sexuality: Exploring Sexual Possibilities. Oxford: Rowman & Littlefield, 1998, p.234. ISBN 0-8039-9042-1

ŠCEPKOVÁ, M. 2002. *Homosexualita, cesta sebatranscendencie?*. 1.vyd. Bratislava: Oto Németh, 2002, p.257. ISBN 80-88949-43-2.

ŠÍPOŠOVÁ, M. 2001. *Gejské a lesbické rodičovstvo, homosexuálna rodina* In: STIFTUNG, F.E. (Ed.) *Spoločná cesta k inštitútu registrovaného partnerstva na Slovensku: Zborník príspevkov z konferencie konanej 31. marca 2001*, p.95. ISBN 80-968372-6-5.

VYMĚTALOVÁ, S2000. *Postoje k manželství a rodičovství*. In *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-87-7. 67-98 s.

PRÍLOHY

Príloha A Dotazník k postojom mužov a žien k registrovaným partnerstvám

Vážená pani/šudentka

Vážený pán/šudent

Som poslucháčkou 5. ročníka interného štúdia Etiky na Filozofickej fakulte Konštantína Filozofa v Nitre. Téma mojej diplomovej práce je veľmi aktuálna: Subjektívne morálne argumenty pre a proti registrovaným partnerstvám.

V dotazníku, ktorý máte pred sebou, sú otázky, ktoré by som chcela v rámci prieskumu mojej diplomovej práce spracovať. Verím a dúfam, že po dôkladnom prečítaní otázok mi pravdivo odpoviete.

Dúfam, že Vaše odpovede mi pomôžu získať zaujímavé výsledky pri spracúvaní tejto témy, za čo Vám vopred veľmi pekne ďakujem

Katarína Panáková

Poznámky k vyplneniu:

- Vami zvolenú odpoveď zakrúžkujte
- Ak nie sú dané možnosti odpovede, žiadame Vás o stručnú odpoveď
- Pri otázkach, ku ktorým sa neviete alebo nechcete vyjadriť, škrtnite ich alebo preskočte

Všeobecné údaje:

Pohlavie:

žena

muž

Vek:

..... rokov

Vaše najvyššie dosiahnuté vzdelanie:

- Základné
- Stredoškolské
- Vysokoškolské
- Študent VŠ

Vaša sexuálna orientácia

- Heterosexuálna
- Bisexuálna
- homosexuálna

DOTAZNÍK

1. Kde ste sa po prvýkrát stretli s pojmom homosexualita?

2. Mala by podľa Vás verejnosť častejšie diskutovať o homosexualite?

- 1.) určite áno
- 2.) skôr áno
- 3.) priemerne
- 4.) skôr nie
- 5.) určite nie

3. Poznáte niekoho zo svojho okolia, kto je homosexuál?

- 1.) určite áno
- 2.) skôr áno
- 3.) priemerne
- 4.) skôr nie
- 5.) určite nie

4. Vnímate homosexualitu u žien inak ako homosexualitu u mužov?

- 1.) určite áno
- 2.) skôr áno
- 3.) priemerne

- 4.) skôr nie
- 5.) určite nie

5. Homosexuálom sa podľa Vášho názoru človek stáva?

6. Ako by ste reagovali, keby člen Vašej rodiny, prípadne blízky priateľ odhalil svoju homosexuálnu orientáciu?

7. Vedeli by ste vysvetliť, čo znamená pojem registrované partnerstvo?

8. Súhlasili by ste so schválením registrovaných partnerstiev ?

- 1.) určite áno
- 2.) skôr áno
- 3.) priemerne
- 4.) skôr nie
- 5.) určite nie

9. S akými najväčšími problémami sa podľa Vás musia homosexuáli vysporiadať?

10. Aké pocity vo Vás vyvoláva pohľad na bozkávajúcu sa dvojicu homosexuálnych žien?

11. Aké pocity vo Vás vyvoláva pohľad na bozkávajúcu sa dvojicu homosexuálnych mužov?

12. Aký je Váš názor na možnosť adopcie homosexuálnou dvojicou?

- 1.) určite áno
- 2.) skôr áno
- 3.) priemerne
- 4.) skôr nie
- 5.) určite nie

12. Aký je podľa Vás najväčší rozdiel medzi homosexuálnym a heterosexuálnym partnerstvom?

13. Má podľa Vás výchova homosexuálnym párom vplyv na sexuálnu orientáciu dieťaťa?

14. Aké výhody by podľa Vás prinieslo zavedenie zákona o registrovaných partnerstvách?

15. Čo hovorí z morálneho hľadiska pre registrované partnerstvá podľa Vás?

16. Čo hovorí z morálneho hľadiska proti registrovaným partnerstvám podľa Vás?